

Pedagogická
fakulta
Faculty
of Education

Jihočeská univerzita
v Českých Budějovicích
University of South Bohemia
in České Budějovice

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích
Pedagogická fakulta
Katedra geografie

Bakalářská práce

Koncepce atlasu rozvoje mikroregionu Čertovo břemeno

Vypracoval: Petr Svoboda
Vedoucí práce: Mgr. Martin Blažek

České Budějovice 2013

Prohlašuji, že svoji bakalářskou práci jsem vypracoval samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce, a to v nezkrácené podobě elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

V Českých Budějovicích 30. 4. 2013

Svoboda

Touto cestou bych rád poděkoval vedoucímu mé bakalářské práce panu Mgr. Martinu Blažkovi za informace a rady, které mi během tvorby práce poskytl.

Anotace

SVOBODA, P. (2013): Koncepce atlasu rozvoje mikroregionu Čertovo břemeno. Bakalářská práce. Katedra geografie Pedagogické fakulty Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích, České Budějovice, 68 s.

Bakalářská práce je zaměřena na návrh atlasu rozvoje mikroregionu Společenství obcí Čertovo břemeno. Atlas by měl zejména poukázat na silné, ale i na slabé stránky mikroregionu a pomoci tak jeho rozvoji a také tento mikroregion představit. Koncepce, tedy struktura atlasu z hlediska jeho obsahu, byla vytvořena ve spolupráci s představitelem mikroregionu. Samotnému návrhu atlasu předchází fyzickogeografická a socioekonomická analýza řešeného území, která zaujímá podstatnou část této práce. Součástí práce jsou také vybrané ukázkové mapové listy.

Klíčová slova

Koncepce atlasu, mikroregion, společenství obcí, Čertovo břemeno, rozvoj.

Annotation

SVOBODA, P. (2013): The atlas conception of development of the microregion Čertovo břemeno. Bachelor thesis. Department of Geography, Faculty of Education, University of South Bohemia in České Budějovice, České Budějovice, 68 s.

The bachelor thesis is focused on the atlas layout of development of the microregion Community of municipalities Čertovo břemeno. The atlas should especially highlight the strong points but also the weak ones of the microregion and so help its development and introduce the microregion as well. The conception, which means the atlas structure from the point of view of its content, was created in collaboration with the microregion representative. The atlas layout itself is preceded by physical geographical and social economical analysis of the discussed area which is the essential part of the thesis. The selected sample lists of maps are also the part of the thesis.

Key words

Atlas conception, microregion, community of municipalities, Čertovo břemeno, development.

Obsah

Úvod	8
1 Metodika zpracování práce	10
2 Přehled použité literatury	12
2.1 Literatura použitá při geografické analýze území	12
2.2 Kartografická literatura	13
3 Geografická data získatelná pro území mikroregionu	14
3.1 Datová základna údajů k fyzickogeografickému prostředí	14
3.1.1 Geologie	14
3.1.2 Georeliéf.....	14
3.1.3 Půdy.....	15
3.1.4 Ovzduší.....	15
3.1.5 Vodstvo	15
3.2 Datová základna údajů k socioekonomickému prostředí	16
3.2.1 Obyvatelstvo.....	16
3.2.2 Hospodářství.....	16
3.2.3 Doprava	16
3.2.4 Cestovní ruch.....	17
4 Geografická charakteristika mikroregionu	18
4.1 Základní informace o mikroregionu.....	18
4.2 Vznik a vymezení mikroregionu	18
4.3 Rozloha a poloha.....	19
4.4 Geologie	19
4.5 Geomorfologie	20
4.6 Klima.....	21
4.7 Hydrologie.....	21
4.8 Biogeografie	22
4.9 Ochrana přírody.....	23
4.10 Obyvatelstvo.....	24
4.11 Doprava	27
4.12 Cestovní ruch.....	29
4.13 SWOT analýza mikroregionu.....	30
5 Hodnocení vybrané atlasové tvorby	33
5.1 Metodika hodnocení atlasové tvorby	33
5.2 Vlastní hodnocení atlasů	34

5.2.1	Hranicko: atlas rozvoje mikroregionu.....	34
5.2.2	Tematický atlas Středočeského kraje.....	36
5.2.3	Tematický atlas Karlovarského kraje.....	37
5.2.4	Tematický atlas Olomouckého kraje.....	38
5.2.5	Vysočina: Tematický atlas	39
5.2.6	Atlas životního prostředí Moravskoslezského kraje	40
5.2.7	Atlas životního prostředí Libereckého kraje	41
6	Teorie tvorby map	42
6.1	Zásady	42
6.2	Dělení map	43
6.3	Kartografické metody.....	43
6.4	Kompoziční prvky.....	44
6.4.1	Základní kompoziční prvky	44
6.4.2	Nadstavbové kompoziční prvky.....	45
7	Koncepce atlasu rozvoje mikroregionu.....	46
7.1	Úvodní strany	47
7.2	Mikroregion se představuje.....	47
7.3	Historie	48
7.4	Příroda	49
7.5	Cestovní ruch.....	52
7.6	Obyvatelstvo.....	54
7.7	Doprava	55
7.8	Hospodářství.....	56
7.9	Služby.....	57
7.10	Brownfields	57
7.11	Rozvoj mikroregionu.....	58
	Závěr	59
	Seznam literatury	61
	Internetové zdroje.....	63
	Zdroje použité při tvorbě mapových listů	65
	Seznam příloh.....	68

Úvod

Předkládaná bakalářská práce řeší tvorbu koncepce atlasu rozvoje mikroregionu Čertovo břemeno (celým názvem Společenství obcí Čertovo břemeno).

„Za region (v tomto případě za mikroregion, pozn. aut.) z obecného hlediska lze považovat vymezený územní komplex krajinné sféry s určitou jednotností vybraných složek.“ (Mikulík, Voženílek, Vaishar 2008, s. 7)

Mikroregion Společenství obcí Čertovo břemeno splňuje tuto definici tím, že se rozprostírá na území, které má venkovský ráz a fyzickogeografické i socioekonomické složky jednotlivých částí mikroregionu si jsou podobné. Z jiného (administrativního) úhlu pohledu se jedná o svazek několika obcí. Ten vzniká kvůli společnému prosazování zájmů integrovaných obcí s cílem dosáhnout změn. Obce spojuje do mikroregionů nejčastěji společný zájem obecného rozvoje území (Šafářová, Škrabal 2010).

Jak již bylo výše zmíněno, hlavním cílem této práce je návrh koncepce atlasu rozvoje mikroregionu Společenství obcí Čertovo břemeno (dále jen mikroregion), a to na základě poznatků získaných o tomto mikroregionu z různých zdrojů včetně návrhů zástupce mikroregionu. Atlas by měl ve své konečné podobě postihovat ráz a charakter mikroregionu. Jeho úkolem je tento mikroregion představit zejména prostřednictvím jeho silných stránek, které by měl využít nebo již využívá, ale i slabých stránek, které mohou jeho rozvoj brzdit. Měl by poukázat na příležitosti, které se mikroregionu naskýtají, a na hrozby, které se mohou vyskytnout. V konečném důsledku by tak měl pomoci jeho rozvoji. K tomuto cíli se dojde v této bakalářské práci prostřednictvím dílčích cílů.

První dílčí cíl představuje vytvoření komplexní geografické analýzy zájmového území na základě získaných dat. Jedná se o analyzování složek z fyzickogeografického prostředí (geologie, vodstvo, půdy, biogeografie atd.) a socioekonomického prostředí (obyvatelstvo, doprava či cestovní ruch).

Pro vytvoření koncepce atlasu je nutné vědět, s jakými daty lze pracovat. Tudíž další dílčí cíl spočívá ve vytvoření přehledu zdrojů geografických dat získatelných pro území mikroregionu.

Teprve poté lze postoupit k poslednímu cíli bakalářské práce, a to k samotné tvorbě koncepce atlasu rozvoje mikroregionu, jehož součástí bude vypracování několika

ukázkových mapových listů a jejich doplnění o analytický text věnující se příslušným oblastem. Těchto mapových listů bude vytvořeno šest a měly by vizuálně reprezentovat praktickou část a výsledek celé této bakalářské práce.

1 Metodika zpracování práce

Prvním krokem ke zpracování této práce bylo načtení mnoha knih, které se k danou problematikou zabývají. V zadání práce bylo doporučeno pět odborných publikací převážně kartografického zaměření. Z těchto pěti knih byly reálně využity čtyři. Aby mohla být kvalitně vypracována kapitola 2, musela být zajištěna i literatura, která se zaobírá tématy v oné kapitole popisovanými. Největším zdrojem této literatury byla Akademická knihovna Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích. Jelikož není mikroregion příliš plošně rozsáhlý, žádná z použitých knih nebyla přímo určena pro toto území, a tak z každé knihy mohlo být použito jen několik odstavců, které se daným územím zabývají.

Ve velké míře byly použity webové stránky Českého statistického úřadu (dále jen ČSÚ). Zde byly především čerpány informace o socioekonomické stránce mikroregionu. Velkou pomocí byla veřejná databáze *Městská a obecní statistika* (spravována ČSÚ), kde je k nalezení mnoho údajů o každé obci České republiky (dále jen ČR). Vyhledávání různých údajů o jednotlivých obcích mikroregionu nebylo příliš pohodlné, neboť mikroregion se nachází v působnosti tří obcí s rozšířenou působností (dále jen ORP) a práce tím byla zpomalována. Dalším faktorem znesnadňujícím práci bylo, že město Sedlec-Prčice spadalo do roku 2006 pod okres Benešov, tudíž některá data byla k nalezení pod tímto okresem, jiná již pod okresem Příbram.

Kapitola 3 byla vypracována za pomoci knihy, jejímiž autory jsou Mikulík, Voženílek a Vaishar (2008). Díky této knize lze zjistit, kde nalézt potřebná geografická data, která později posloužila při navrhování struktury obsahu atlasu a částečně při celkové geografické analýze území.

Komplexní geografickou analýzu popisuje kapitola 4. Tato fyzickogeografická a socioekonomická analýza mikroregionu dává základ samotné koncepci atlasu, která z ní vychází. Proto bylo třeba tuto kapitolu zpracovat tak, aby obsáhla co nejvíce složek řešeného území. Výsledkem části této práce je SWOT analýza, jež určila stěžejní prvky, které byly do následné koncepce atlasu zařazeny. Při zpracování geografické analýzy byly nápomocny i dva strategické dokumenty – *Územně analytické podklady obce s rozšířenou působností Tábor* (2012), volně dostupné na webových stránkách Městského úřadu Tábor a *Rozvojová strategie mikroregionu Společenství obcí Čertovo břemeno* (2011), kterou poskytl poradce mikroregionu, pan Mgr. Zdeněk Sedláček.

Kapitola 5 hodnotí sedm vybraných tematických atlasů. Tato část byla důležitá z toho důvodu, že ukázala strukturu jiných tematických atlasů. Díky nim se dalo snáze vyvarovat chyb a naopak si z těchto děl vzít to nejlepší, které bylo posléze využito při návrhu koncepce atlasu rozvoje mikroregionu. Tyto atlasy byly získány v Akademické knihovně Jihočeské univerzity a Vědecké knihovny v Českých Budějovicích, ale také prostřednictvím Meziknihovního výpůjčního systému z Vědecké knihovny v Liberci a Karlových Varech a také prostřednictvím internetu.

Koncepce atlasu rozvoje mikroregionu byla navrhována ve spolupráci s panem Mgr. Zdeňkem Sedláčkem. Ten je tzv. pečovatelem-poradcem mikroregionu. Stará se o chod svazku obcí a administraci realizovaných projektů mikroregionu a je autorem výše zmíněného strategického dokumentu, který zapůjčil a dalších strategických plánů několika obcí mikroregionu. Dále je spoluautorem několika vybudovaných naučných stezek, propagačních brožur mikroregionu a jeho obcí. Spolupráce probíhala prostřednictvím e-mailové komunikace a také osobních setkání v informačním centru v Prčici. Pan poradce poskytl jeho pohled na koncepci a případnou realizaci atlasu rozvoje mikroregionu. Bylo tedy zjištěno, co by v atlase nemělo chybět, co by se mělo vyzdvihnout.

Ukázkové mapové listy byly vytvořeny v programu ArcMap 9.3.1 v licenci ArcInfo od společnosti ESRI. V něm se pracovalo s digitální vektorovou geografickou databází ArcČR[®] 500 ve verzi 3.0. Z této databáze byla využita vrstva např. administrativního členění či silniční sítě. Některá data musela být zadávána do atributové tabulky a v ní následně přepočítávána. Při zpracování mapových listů zabývajících se chráněnými územími mikroregionu a turistikou bylo využito georeferencování (přiřazení souřadnicového systému rastrovým datům). Fotografie, které ilustrují mapované téma, pochází, až na jednu výjimku, z vlastního archivu autora této práce. Mapové listy byly dále upraveny v grafickém editoru Malování v operačním systému Windows 7 Home Premium.

2 Přehled použité literatury

Při psaní této práce byly k zapotřebí v podstatě dva typy knižních zdrojů. Prvním z nich je literatura, která je vhodná pro geografickou analýzu různých složek řešeného území. Toto území není příliš velké, a proto ani není velké zastoupení knih, které by se na toto území přímo specializovaly a které by o něm komplexně pojednávaly. Tudíž nelze říci, že by v tomto typu knižních zdrojů dominovalo, co se jeho citovanosti v práci týče, jedno dílo. Proto musela být použita literatura, která se daným územím zabývá pouze okrajově. Jedná se o literaturu z fyzickogeografického prostředí s vysokou mírou odbornosti. Informace ze socioekonomického prostředí byly čerpány převážně z internetových zdrojů.

Druhým typem knižních zdrojů je literatura, jež byla použita v praktické části práce. Jedná se o literaturu kartografickou, která byla nápomocna při tvorbě map či při výběru dat pro jejich zkonstruování.

2.1 *Literatura použitá při geografické analýze území*

Literárním dílem, které se zabývá geologií a geomorfologií, je kniha od **Josefa Svobody (1964)**. Ten se v ní zabýval rozborem a popisem krystalinické části Českého masívu. Díky rozložitelné mapě, která je součástí díla, se dalo lehce představit, jakou roli v geologické stavbě krystalinika hraje území mikroregionu a z jakých geologických složek se skládá.

Při tvorbě této práce byla použita i publikace od **Jaromíra Demka a Petera Mackovčina (2006)**. Ti ve svém lexikonu hor a nížin ČR stručně popisují geomorfologické jednotky až na úrovni okrsků. Jedná se o ucelené a poměrně obsáhlé dílo.

Největší pomocí při analýze biogeografického prostředí mikroregionu byla kniha **Martina Culka (1995)**. Autor v ní vymezuje na základě různých charakteristik biogeografické regiony. U každého bioregionu uvádí polohu, stručně geologické a geomorfologické poměry a poté již popisuje faunu a flóru a vztah mezi nimi. Autor později vydal i druhý díl, který je zaměřen na členění biochor.

2.2 **Kartografická literatura**

Nejcitovanější knihou této práce je dílo **Víta Voženílka (1999)**, který je profesorem na Palackého univerzitě v Olomouci. Autor v tomto díle popisuje tvorbu tematických map. Zabývá se zásadami, jak tvořit dobré mapy, popisuje rozličné kartografické metody, čtenář se dozví i informace o hodnocení tematických map a nechybí ani přehled vydaných atlasů (do roku 1999) na území ČR.

Voženílek byl spoluautorem i druhé publikace uvedené v této části přehledu literatury. Společně s **Oldřichem Mikulíkem a Antonínem Vaisharem (2008)** sepsal publikaci, která popisuje rozvoj regionu prostřednictvím vizualizace. Jde o poměrně originální dílo, které poskytlo inspiraci při vytváření koncepce atlasu mikroregionu, neboť je v něm popsán návrh souborů map pro Jihomoravský kraj a město Brno.

Pro samotnou tvorbu map v počítačovém programu byl využit průvodce pro GIS uživatele od **Cynthia A. Brewer (2005)**, která v něm na 200 stranách radí, kterak tvořit kvalitní mapy. V průvodci je mimo jiné popsáno, jak správně komponovat mapový list, jaké zvolit barvy a kartografické metody, kam umisťovat popisky a mnoho dalších rad a pouček. Text je doplněn o mnoho obrázků, které ilustrují popisovanou problematiku.

3 Geografická data získatelná pro území mikroregionu

Jedním z cílů této práce je vytvoření přehledu dostupných geografických dat, ze kterého bude částečně vycházet samotná tvorba koncepce atlasu. V tomto přehledu jsou zahrnuta především data, která jsou použitelná přímo pro tvorbu map. Nejprve bylo poměrně obtížné najít relevantní informační a datové zdroje. Velikou pomocí proto byla publikace, jejíž část se zabývá studiem rozvoje regionu (Mikulík, Voženílek, Vaishar 2008, s. 55-119). V této knize jsou velmi podrobně zmapovány různorodé zdroje dat: daty z fyzickogeografického prostředí začínaje a daty ze socioekonomického prostředí konče.

3.1 Datová základna údajů k fyzickogeografickému prostředí

3.1.1 Geologie

Největším zdrojem dat z geologického prostředí je *Česká geologická služba* (dále jen ČGS). Ta vykonává státní geologické služby na území ČR. Její činností je tedy shromažďování, zpracovávání a poskytování údajů o geologickém složení území, o využití nerostných zdrojů či geologických rizicích. Poskytování dat probíhá na dvou úrovních. Buď prostřednictvím internetového připojení nebo skrze objednávku. První způsob získání dat je dále rozdělen na dvě možnosti. V prvním případě jsou data zpřístupněna prostřednictvím mapového serveru, v druhém případě pomocí mapové služby WMS (Web Map Service). WMS slouží pro zpřístupňování různých geodat, nejčastěji v podobě map, které jsou používány pro potřeby vizualizace nebo jako datové sady vstupující do analýz (Rapant 2006, s. 82). Skrze WMS je zpřístupněna např. geologická mapa ČR, mapa hydrogeologických rajonů či mapa radonového rizika. Na webových stránkách ČGS je umístěn ceník pro konkrétní mapy. Objednávat je lze jak v digitální, tak i v tištěné formě. Tyto přístupy k datům jsou běžné i v některých níže uvedených databázích, a tak se o nich již nebudu zmiňovat.

3.1.2 Georeliéf

Archiv Ústavu geoniky AV ČR ve své pobočce v Brně disponuje informacemi o základních charakteristikách reliéfu v mapové podobě. Velkým zdrojem dat o georeliéfu je i Základní báze geografických dat (dále jen ZABAGED), která je projektem Českého úřadu zeměměřického a katastrálního (ČÚZK). ZABAGED je

digitální topografický model odvozený ze Základní mapy ČR 1 : 10 000. V současnosti je ZABAGED tvořena 123 typy geografických objektů zařazených do polohopisné a výškopisné části ZABAGED.

3.1.3 Půdy

Základní informace o půdě a půdních klasifikacích jsou na webových stránkách Ministerstva životního prostředí ČR. Dále lze využít Informační systém Agentury ochrany přírody a krajiny ČR (dále jen AOPK ČR), kde jsou půdní mapy ČR v měřítku 1 : 50 000. Dalšími vhodnými zdroji mohou být mapový server Ústavu hospodářské úpravy lesa a server české informační agentury životního prostředí CENIA, kde lze nalézt informace o erozi půd.

3.1.4 Ovzduší

Data o ovzduší ve velkém rozsahu spravuje Český hydrometeorologický úřad (dále jen ČHMÚ).

„Základním účelem příspěvkové organizace ČHMÚ je vykonávat funkci ústředního státního ústavu České republiky pro obory čistota ovzduší, hydrologie, jakost vody, klimatologie a meteorologie, jako objektivní odborné služby poskytované přednostně pro státní správu.“ (Český hydrometeorologický ústav)

ČHMÚ se nezaměřuje pouze na klima, ale zabývá se i dalšími fyzickogeografickými aspekty, např. provozuje státní síť sledování jakosti vody.

3.1.5 Vodstvo

Informace o stavu povrchových a podzemních vod evidují Ministerstvo životního prostředí ČR a Ministerstvo zemědělství ČR v informačním systému veřejné správy. Ministerstvo zemědělství ČR má na starosti evidování vodních toků a jejich povodí, vodních nádrží, dále třeba odběrů povrchových a podzemních vod či vypouštění odpadních a důlních vod. V popisu práce Ministerstva životního prostředí ČR je mimo jiné evidence hydrologických rajonů, vodních útvarů, jakost povrchových a podzemních vod, oblastí povrchových vod využívaných ke koupání nebo evidence záplavových území.

3.2 Datová základna údajů k socioekonomickému prostředí

3.2.1 Obyvatelstvo

Tím největším zdrojem dat ze socioekonomické oblasti pro tvorbu atlasu je ČSÚ. ČSÚ je ústředním orgánem státní správy ČR. Ten každých deset let provádí Sčítání lidu, domů a bytů (dále jen SLDB). K dispozici jsou ucelené a kompletní údaje jen ke sčítání z roku 2001. SLDB zjišťuje údaje o struktuře obyvatelstva, domácností a vybavenosti domovního a bytového fondu. V Historickém lexikonu obcí 1869 – 2005 se nachází retrospektivní přehled o struktuře a počtu obyvatel a počtu domů v jednotlivých obcích a jejich místních částech.

Statistiky nezaměstnanosti v jednotlivých obcích jsou k nahlédnutí na integrovaném portálu Ministerstva práce a sociálních věcí.

Jako další zdroj dat může posloužit portál Regionálního Informačního Servisu, kde jsou k nalezení data podobného zaměření, jako v databázi ČSÚ.

3.2.2 Hospodářství

Data o hospodářství jsou k dispozici také na webových stránkách ČSÚ. Ve Veřejné databázi ČSÚ jsou přístupna např. data o počtu zaměstnaných podle převažující činnosti (zemědělství, průmysl, služby apod.).

3.2.3 Doprava

Ředitelství silnic a dálnic ČR (dále jen ŘSD) je nejvýznamnějším poskytovatelem dat o dopravě. ŘSD vydává poměrně velké množství map, např. mapu silniční a dálniční sítě ČR s doplňkovým datovým podkladem či mapu pozemní komunikace ve správě ŘSD. Jsou zpracovány i mapy dálniční a silniční sítě na úrovni okresů.

Na serveru Českých drah, a. s. jsou k dispozici data o železniční dopravě. Jsou spravována státní organizací Správa železniční dopravní cesty.

Nejen co se týče zdrojů o dopravě, ale i ostatních zdrojů, nelze opomenout digitální vektorovou databázi ArcČR® 500. Jejím obsahem jsou přehledné geografické informace o ČR. Za vznikem této databáze je spolupráce ČSÚ a Zeměměřického úřadu. Zdarma jsou k dispozici data o silniční a železniční síti, o administrativním členění a o dalších geografických složkách.

3.2.4 Cestovní ruch

Ve Veřejné databázi ČSÚ lze nalézt informace o cestovním ruchu. V databázi je několik druhů informací, např. informace o kapacitách hromadných ubytovacích zařízení či o jejich návštěvnosti.

4 Geografická charakteristika mikroregionu

Jedním z cílů předkládané práce je důkladně zanalyzovat řešené území a charakterizovat jej. Výsledky analýzy poté budou užitečné při koncipování atlasu. Je třeba provést rozbor všech složek mikroregionu. V základním dělení se jedná o charakteristiku fyzickogeografickou a socioekonomickou. Následující analýza rozebírá jejich jednotlivé složky.

4.1 Základní informace o mikroregionu

Mikroregion se nachází na rozmezí Jihočeského a Středočeského kraje a je pojmenován podle stejnojmenného skalního útvaru Čertovo břemeno. Jedná se o typicky venkovský mikroregion. Jeho území je charakteristické členitou kopcovitou krajinou s pestrou mozaikou pastvin, luk, polí a lesů, které jsou prokládány rybníky a velkým množstvím malých vesnic. Plocha území všech 12 obcí, které do mikroregionu patří, zaujímá 253 km² a zasahuje na území tří okresů (viz Příloha 1). Do středočeské části mikroregionu patří sedm obcí, a to: Sedlec-Prčice, Heřmaničky, Mezno, Červený Újezd, Smilkov, Střeziměř a Ješetice. k Jihočeskému kraji náleží obce Jistebnice, Borotín, Nadějkov, Radkov a Balkova Lhota. Status města patří Sedlci-Prčici a také Jistebnici, jediným městysem je Borotín, zbytek sídel má status obce.

Financování mikroregionu je zajišťováno z několika zdrojů, těmi hlavními jsou: obecní a krajské rozpočty, dotace z Programu rozvoje venkova ČR a nadační příspěvky Nadace Partnerství.

Od roku 2010 je sídlo mikroregionu v Borotíně.¹

4.2 Vznik a vymezení mikroregionu

Vznik mikroregionu se datuje již k roku 1999, kdy 29. září bylo na tehdejší Okresní úřadě v Benešově zaregistrováno zájmové sdružení právnických osob, jež tehdy neslo název Čertovo břemeno. To se v roce 2001 transformovalo. Již se nejednalo

¹ Sídlem mikroregionu byl do té doby středočeský Sedlec-Prčice. Na zasedání Společenství obcí Čertovo břemeno dne 14. 12. 2010 došlo k přesunu sídla do jihočeského Borotína. Důvod změny byl zcela pragmatický: Jihočeský kraj je otevřenější k rozvoji venkova a mikroregionu se snáze získávají finance.

o sdružení právnických osob, ale o svazek obcí a název byl změněn na Společenství obcí Čertovo břemeno.

Hlavním cílem mikroregionu je zajistit jeho rozvoj. To znamená, že se mikroregion snaží o vybudování kvalitní technické infrastruktury a občanské vybavenosti, o rozvoj přiměřeného cestovního ruchu, o oživení místní ekonomiky, o propagaci regionu, o ochranu životního prostředí či o obnovu a zachování kulturního, architektonického a přírodního dědictví mikroregionu (Společenství obcí Čertovo břemeno).

4.3 Rozloha a poloha

Jak již bylo výše uvedeno, řešené území se nachází na hranicích mezi Jihočeským a Středočeským krajem. Nejjižnější cíp mikroregionu, který spadá pod území obce Balkova Lhota, je vzdálen 4,2 km od jihočeského okresního města Tábora. Severní hranice je vzdálena 7,2 km od středočeských Sedlčan. Od hlavního města Prahy je mikroregion vzdálen přibližně 50 km.

Mikroregion se rozkládá na území několika ORP. Pod ORP Sedlčany spadá pouze jediná obec – Sedlec-Prčice. Všechny obce, které leží v Jihočeském kraji (Jistebnice, Nadějkov, Borotín, Radkov a Balkova Lhota), náleží k ORP Tábor. Zbytek obcí (Heřmaničky, Mezno, Červený Újezd, Smilkov, Střeziměř a Ješetice) spadá pod ORP Votice. Obce mikroregionu také leží na dvou územních celcích NUTS II – Střední Čechy a Jihozápad. Polohu mikroregionu zobrazuje Příloha 2.

Katastrální výměra obcí, náležících do svazku, je velice rozdílná. Rozlohou největší obcí je obec Sedlec-Prčice, která zaujímá plochu cca 64 km². Svou plochou mnoho neztrácí obec Jistebnice, jejíž katastrální výměra je 58 km². Dohromady tak tyto dvě obce zaujímají 48 % rozlohy celého mikroregionu. Na opačném konci pomyslného žebříčku stojí obec Balkova Lhota, které patří pouze 3,5 km² území.

4.4 Geologie

Oblast kolem Čertova břemene je součástí Českého masivu. Nachází se zde tedy horniny prvohorního i předprvohorního stáří. Český masiv je složen z několika oblastí a oblast, do níž spadá území mikroregionu, je tzv. moldanubikum. I samotné moldanubikum je strukturou mnoha odlišných geologických jednotek, které se od sebe liší jak stavbou, tak i stářím hornin. Mikroregion je složen ze dvou takovýchto

jednotek – Středočeským plutonem a pestrou sérií sušicko-votickou. Matečnou horninou je z velké části hrubozrnný granodiorit.

„Četné balvany této horniny jsou rozesety po kraji nebo vystupují na povrch polí a luk. To tvoří pohledný reliéf krajiny a zajímavé útvary, jako jsou skály, kary, kamenná moře a balvany.“ (Čadilová, Tesaříková 2012, s. 6)

Pluton je tvořen řadou přibližně 20 samostatných, navzájem ostře oddělených hlubinných těles různého relativního stáří (Svoboda 1964, s. 72). Jedním z nich je pluton typu Čertova břemene, který je pojmenován podle skalního útvaru. Tento typ je vůbec nejstarší hlubinnou vyvřelinou z celého Středočeského plutonu, jeho stáří se totiž odhaduje až na 417 milionů let. (Svoboda 1964, mapová příloha).

Pestrá série sušicko-votická již není součástí Středočeského plutonu a pouze ho lemuje při jeho jižním okraji. Série zaujímá především východní část území mikroregionu. (Svoboda, s. 56).

4.5 Geomorfologie

Reliéf krajiny mikroregionu je z velké části pahorkatinného a vrchovinného rázu. Ve vyšších nadmořských výškách je položena jižní část území, která se od jihu a ne příliš strmě zvedá až k tzv. Cunkovskému hřbetu na hranicích Středočeského a Jihočeského kraje. Ten rozděluje území západovýchodním směrem a tvoří vůbec nejvyšší část území. Nejvyšší horou mikroregionu je Javorová skála, která se tyčí až do výše 722,6 m n. m. a je tak druhým nejvyšším bodem celé Středočeské pahorkatiny (nejvyšším vrcholem Středočeské pahorkatiny je Drkolná. Její vrchol je v nadmořské výšce 729 m n. m. a nachází se v Blatenské vrchovině). Druhým nejvyšším bodem je skalnatý útvar Čertovo břemeno (714 m n. m.), podle kterého získal celý svazek obcí svůj název. Směrem na sever se svahy Javorové skály náhle strmě svažují až k Sedlecké kotlině, kde se nachází i nejnižší bod mikroregionu. Díky tomuto poměrně prudkému srázu má okolí Javorové skály charakter ploché hornatiny. Obecně se dá říci, že oblast (kromě Sedlecké kotliny, která má plochý pahorkatinný reliéf) se vyznačuje rozčleněným erozně denudačním povrchem, výraznými strukturními hřbety a suky, místy se skalními tvary zvětrávání a odnosu (Demek, Mackovčín 2006, s. 493).

Dle geomorfologického členění spadá řešené území do Hercynského systému, do subsystému Hercynských pohoří, provincie Česká vysočina, subprovincie

Česko-moravské, oblasti Středočeská pahorkatina a celků Vlašimské a částečně i Táborské pahorkatiny.

4.6 Klima

Ačkoliv je sledované území rozlohou poměrně malé, klima je zde velice specifické. To je zapříčiněno velkou výškovou členitostí terénu. Podle Quittovy charakteristiky klimatických oblastí z roku 1971 řadíme okolí Čertova břemene do oblasti mírně teplé a chladné. Chladná oblast se nachází ve středozápadní části mikroregionu, kde nadmořská výška postupně roste až k vrcholu Javorové skály. Chladné oblasti se vyskytují především v příhraničních pohořích a jejich výskyt ve vnitrozemí ČR je spíše ojedinělý. Tato klimatická oblast nese označení CH7 a jde o nejnižší stupeň v hodnocení chladných oblastí. Léto je velmi krátké až krátké, mírně chladné a vlhké a přechodná období jsou dlouhá a mírná (Quitt 1971, s. 11). Nezaznamenáme zde do roka více než 30 letních dní, počet mrazových dní se pohybuje od 140 do 160, průměrná teplota v červenci je kolem 15–16 °C. Naopak v lednu je průměrná hodnota teploty vzduchu kolem -3 °C. Roční úhrn srážek může být až 700 mm a sněhová pokrývka se zde drží kolem 110 dní v roce. Zbytek mikroregionu leží v mírně teplé oblasti. Ta se na území mikroregionu člení ještě na tři podoblasti. Mezi nimi však již nejsou příliš velké rozdíly, jedná se především o jemný rozdíl mezi délkou ročních období a mírou vlhkosti vzduchu (Quitt 1971, s. 12). V teplé oblasti je až 40 letních dní v roce, mrazových dnů nebývá více než 140 a roční úhrn srážek se pohybuje od 500 do 600 mm. Průměrná roční teplota je 6 °C.

Oproti ostatním okolním oblastem nastupuje na území kolem Javorové skály jaro až s 14denním zpožděním (Čadilová, Tesaříková 2012, s. 6). Léto zde bývá mírné. I proto se kraji, především v okolí obce Miličín, která leží severovýchodním směrem a sousedí s obcemi Smilkov, Červený Újezd a Mezno, lidově říká Česká Sibiř.²

4.7 Hydrologie

Hranice mikroregionu neprotíná žádný velký opravdu významný vodní tok. Je zde jen několik menších říček a potoků, které zde většinou mají i svůj pramen. Asi nejvýznamnějším tokem jižní části mikroregionu je říčka Smutná. Jedná se

² Autorem tohoto názvu je český novinář a politik Jan Herben. Toto pojmenování použil poprvé v roce 1907 ve fejetonu „V České Sibiři“.

o pravostranný přítok řeky Lužnice, do které se po 48 km vlévá v Bechyni. Smutná pramení přibližně 4 km severně od Jistebnice a celková plocha povodí činí 247 km². Na horním toku je říčka nazývána Cedronem a hranice mikroregionu opouští jihozápadně od Nadějkova. Dva kilometry na západ od Střezimíře, u osady Bonkovice, je pramen Košínského potoka. Jeho délka je asi 17 km a ústí do tábořské přehradní nádrže Jordán. Na horním toku je označován jako Bonkovický potok, naopak v Táboře z Jordánu již vytéká jako potok Tismenický a vlévá se do Lužnice. V severní části mikroregionu hraje nejdůležitější roli v odvodňování území potok Mastník. Pramení několik kilometrů severně od Střezimíře, na délku měří bezmála 50 km a plocha povodí je kolem 330 km². Jedná se o pravostranný přítok Vltavy. Ostatní toky již postrádají větší význam, jsou to např. Sedlecký potok, Vlášnický potok, Novodvorský potok, Nadějkovský potok, Oltyňský potok, nebo Chotovinský potok.

Vodní plochy jsou na řešeném území zastoupeny pouze rybníky. Přehradní nádrže či dokonce jezera zde chybí. Největší koncentrace rybníků je na severovýchod od Jistebnice a Nadějkova. Je tu několik rybníčních kaskád. V kaskádě vybudované nejbližší Jistebnici, která leží na Smutné, se nachází rozlohou největší rybník mikroregionu – Velká Kaplice. Dalšími většími rybníky jsou Nový a Tisovský, na Nadějkovsku Společný, mezi Radkovem a Balkovou Lhotou je to rybník Velký. V severní části regionu je rybníků méně a ani jejich velikost není příliš značná. Za zmínku stojí jen Vrchotický Velký rybník a na Mastníku ležící Ješetický Pilský rybník.

4.8 Biogeografie

Biogeograficky leží mikroregion z největší části ve Votickém biogeografickém regionu (bioregionu). Bioregion je samostatnou jednotkou biogeografického členění krajiny na regionální úrovni. Je charakteristický identickou vegetační stupňovitostí, která se liší od vegetačních stupňovitostí sousedních bioregionů. Dá se říci, že bioregiony zahrnují výrazně odlišné krajiny (Culek 1995, s. 12). Votický bioregion je oblastí 5. jedlovo-bukového vegetačního stupně v kraji mezi Sázavou, Vltavou, Lužnicí a Blanicí. Potenciální přirozená vegetace sestává z bikové bučiny, která je na severních svazích doplněna i o bučiny květnaté. Na okrajích, na hranicích bioregionu, původně převažovaly acidofilní bučiny a jedliny. Vegetace roste ve vrcholových částech na lehčích kyselých typických kambizemích, na plochých sníženinách se vyvinuly ostrůvky primárních pseudoglejů a někde i půdy zrašeliněné. V současné době jsou

druhotnou vegetací společenstva vlhkých a rašelinných luk. Flóra je zastoupena běžnou střeoevropskou květenou. K vidění je i dřípatka horská, která zde dosahuje severní hranice svého rozšíření. Fauna zde není nikterak výjimečná, mezi významnější druhy patří ježek západní, vydra říční či měkkýš vrásenka pomezní (Culek 1995, s. 182). Do jižního okraje mikroregionu zasahuje i bioregion Bechyňský.

Nejvíce zalesněné území mikroregionu se nachází na hranicích mezi Středočeským a Jihočeským krajem.

4.9 Ochrana přírody

Kvalitní životní prostředí a dobrý stav přírody na území mikroregionu jsou důležité pro jeho celkový charakter. Proto byl na části území v roce 1994 zřízen Přírodní park Jistebnická vrchovina. Ten v té době zasahoval na území obcí Jistebnice, Borotín a Nadějkov. Krajina parku je tvořena pestrou mozaikou lesů, polí, luk a pastvin s tradičním extenzivním zemědělstvím, mnoha malými rybníky a velkým množstvím nelesní zeleně (Albrecht 2003, s. 465).

V roce 1996 byla k parku připojena i oblast Sedlecké kotliny. O osm let později, v roce 2004, byl přírodní park rozšířen i o několik obcí okresu Písek. Celková rozloha parku činí 152,7 km², z čehož 45 km² zaujímá středočeská část.

„Posláním Přírodního parku Jistebnická vrchovina je zachovat krajinný ráz s významnými přírodními a estetickými hodnotami, nenarušit historické hodnoty osídlení a krajinnou architekturu.“ (Sedláček 2011, s. 9)

Při hranici obvodu ORP Tábor a Sedlčany je lokalizován nadregionální ÚSES³ s biocentrem Cunkovský hřbet (zalesněná oblast Javorové skály a její okolí). Na ten navazuje nadregionální biokoridor, který pokračuje jihovýchodním směrem. Problémem biokoridorů je to, že jejich plánování vychází z různých územních plánů, a tak jejich trasy často navazují na hranice obcí a správních obvodů ORP (Městský úřad Tábor 2012, s. 30). Proto biokoridor vede při hranicích obcí Střeziměř a Mezno, kde opouští území mikroregionu.

³ ÚSES neboli *Územní systém ekologické stability* je krajinnotvorný program, jehož hlavním cílem je zvýšit ekologickou stabilitu od nejmenších celků až po celky evropsky významné. Prvky ÚSES jsou: biocentra (oblast umožňující existenci původních rostlinných a živočišných společenstev), biokoridory (úsek krajiny, který zajišťuje možnost migrace mezi biocentry) a interakční prvek (doplňkový, nenavazuje na předchozí dva prvky, jedná se např. o zeleň podél komunikace). ÚSES může být lokální, regionální a nadregionální.

Součástí parku je celá řada botanicky zajímavých lokalit. Blízko osady Libenice, spadající pod obec Borotín, se nachází Národní přírodní památka Stročov, která byla vyhlášena v roce 1990. Předmětem ochrany je kulturní vlhká louka, na níž se vyskytují některé vzácné druhy rostlin.

Mikroregion má i jednu přírodní památku a tou je Přírodní památka Zeman. Zeman je částečně zarostlý rybník, na němž je rozšířena třtina nachová. Tato přírodní památka byla vyhlášena v roce 1993.

Na východní straně Javorové skály leží prales Jehliště. Na 7 ha se rozkládají zachovalé květnaté bučiny. V horní části svahu rostou stromy starší více než 150 let. Jedná se o zvláštní formu ochrany, neboť je prales jednou z prvních soukromých rezervací v ČR (Klaudys 2012).

V mikroregionu roste 13 památných stromů. Nejstarším z nich je pravděpodobně Vlášnická lípa, o níž se traduje, že byla zasazena již v roce 1415 (rok upálení Mistra Jana Husa), a proto je též nazývána Husovou lípou. Skutečný věk stromu bude však nejspíš nižší.

Velkou potenciální hrozbou pro mikroregion je zbudování hlubinného úložiště radioaktivních odpadů. Lokalita Magdaléna, která se rozkládá na území obcí Jistebnice, Nadějkov a sousedních Božetic, je jednou z vytipovaných, kde by kolem roku 2060 mělo být do provozu uvedeno úložiště. Obyvatelé se v místních referendech vyjádřili proti úložišti a bylo založeno i občanské sdružení Zachovalý kraj, které se aktivně staví proti úložišti. Jednání o lokalitě však stále probíhají.

Důležité je najít takovou míru a intenzitu ochrany přírody na území mikroregionu, aby zdejší příroda a krajina byla zachovalá, ale aby zde pak nevznikl jakýsi skanzen, ve kterém nebude místo pro člověka.

4.10 Obyvatelstvo

Území mikroregionu je velice řídko osídleno. Na ploše 253 km² žilo k 31. 12. 2012 8578 obyvatel. Zajímavé je srovnání počtu obyvatel mezi lety 1869 a 2001 (viz Příloha 3). V roce 1869 žilo na území mikroregionu téměř 22 tisíc obyvatel, čili počet obyvatel se za toto období snížil o 60 %. Naopak, bytů je o 33 % více – 3544 (Růžková, Škrabal 2006). Průměrná hustota zalidnění je pouze 30,4 obyv./km², čili více než čtyřikrát nižší, než je průměr celé ČR. Tento podprůměrný stav může být zapříčiněn tím, že se sledované území nachází na tzv. vnitřní periferii, čili daleko od velkých sídel

typu krajských měst. Nejvyšší hustotu zalidnění má v současnosti obec Sedlec-Prčice (44,2 obyv./km²), následují Heřmaničky (41,3 obyv./km²). Nejnižší hodnotu průměrné hustoty osídlení vykazuje obec Ješetice (17,8 obyv./km²).

Pro toto území je typická vysoká sídelní roztržitost. Obec Sedlec-Prčice se skládá z 36 místních částí (osad). V tomto ohledu je to obec s nejvyšším počtem místních částí v celé ČR. Celkem se na území mikroregionu nachází 135 místních částí.

Díky tomu je obyvatelstvo v mikroregionu poměrně rovnoměrně rozloženo. Nejlidnatějšími obcemi jsou ty, které mají status města. Nejvíce obyvatel tedy žije v Sedlci-Prčici (2831 obyvatel k 31. 12. 2011) a Jistebnici (2015 obyvatel). Nejméně lidnatou obcí je Balkova Lhota (120 obyvatel) a dále Ješetice (129 obyvatel).

Co se věkové struktury obyvatelstva týče, jako celek se mikroregion se svými průměrnými hodnotami příliš nevyvíká celorepublikovému průměru, tj. předproduktivní obyvatelstvo ve věku 0–14 let zaujímá na celkové populaci sledovaného území 14,9 % (oproti celorepublikovému 14,7 %), produktivní věková skupina 15–64 let je na hodnotě 67,4 % (69,1 %) a poproduktivní obyvatelstvo starší 65 let včetně tvoří 17,7 % (16,2 %). Oproti údajům ze SLDB v roce 2001, k 31. 12. 2011 společenství obcí zaznamenalo snížení dětské složky o 2,2 procentních bodů, což vedlo k navýšení podílu starších osob (ČSÚ). Zdá se tedy, že se mikroregion musí smířit se stárnutím své populace. Data o religiozitě jsou na úrovni obcí prozatím jen ze SLDB z roku 2001. Podíl věřících na obyvatelstvu mikroregionu byl bezmála 50%. To bylo takřka o 18 % více, než byla tehdejší zbožnost obyvatelstva ČR. Nejnižší podíl věřících vykazovala obec Balkova Lhota (32 %), naopak nejvyšší podíl věřících měl Sedlec-Prčice (ČSÚ).

Pracující obyvatelé nemají mnoho příležitostí uplatnit své schopnosti na místním nedostačujícím trhu práce, a tak musí za prací dojíždět. Nejobvyklejšími cíli dojížděky obyvatel za zaměstnáním jsou města Tábor, Benešov, Sedlčany a Votice. Z převážné většiny se jedná o denní dojížděku, méně častá je dojížděka několikadenní či dočasná migrace (Sedláček 2011, s. 4). Tím, že se mikroregionu z rozličných důvodů vyhnula přílišná industrializace a s tím spojený rozvoj průmyslu, není zde mnoho velkých firem. Těmi největšími jsou GS Technik spol. s r. o., výrobce nerezového zařízení pro gastronomický provoz a firma Farmtec, a. s., která vyrábí stájová zařízení. Dalšími významnými zaměstnavateli jsou základní a mateřské školy, městské a obecní úřady, pošty či léčebna dlouhodobě nemocných Prčice.

Data o nezaměstnanosti byla získána z portálu Ministerstva práce a sociálních věcí. Bohužel, podrobná data o jednotlivých obcích jsou aktualizována zatím jen k prosinci 2011. Z nich vyplývá, že v uvedeném období byla průměrná míra nezaměstnanosti mikroregionu na hodnotě 7,3 %. Je vhodné poukázat na několik zajímavostí a zvláštností. Všech pět obcí, které spadají pod ORP Tábor, se v této statistice umístilo nejhůře. Je to zajímavé hlavně kvůli tomu, že se nacházejí nejbližší největšímu městu v okolí – Táboru. Nejhůře na tom byla obec Borotín, kde byla opravdu vysoce nadprůměrná míra nezaměstnanosti – 17,9 %. Vysokou nezaměstnaností trpěly také obce Nadějkov (14,2 %) a Jistebnice (10,5 %). Naprosto odlišnou situaci nalezneme u obcí, které náleží pod ORP Votice. Všech 6 obcí mělo nezaměstnáno méně než 6,3 % ekonomicky aktivních obyvatel (dále jen EAO). Za zmínku stojí obec Smilkov (1,5 %) a především obec Ješetice, u níž portál uvádí absolutní zaměstnanost, tj., že všech 57 EAO bylo zaměstnaných.

Informace o struktuře místního hospodářství jsou ze SLDB z roku 2001 (ČSÚ). Na výsledcích lze jasně vidět, že se jedná z velké části o venkovský mikroregion. V primárním sektoru hospodářství bylo zaměstnáno 15 % pracujících, což je více než 3krát vyšší podíl, než je průměrný podíl priméru na hospodářství celé ČR (4,7 %). Třicetiosmiprocentní zastoupení sekundéru je porovnatelné s hodnotou za celou ČR (40,8 %). Průměrný podíl terciárního sektoru za všechny obce mikroregionu byl 47 %.

Vysoký podíl zastoupení primárního sektoru hospodářství koresponduje s vysokým podílem zemědělské půdy na celkové rozloze mikroregionu. V ČR zemědělská půda zaujímá 54 % rozlohy státu. Na území mikroregionu však zemědělská půda zabírá téměř 70 % celkové výměry. Opravdu vysokého zastoupení dosahuje zemědělská půda v Balkově Lhotě, kde se rozprostírá na 81 % území obce (CRR ČR).

Vybrané základní služby jsou v mikroregionu zastoupeny poměrně nerovnoměrně. Zejména obyvatelé menších obcí musí za službami dojíždět. To lze uvést na příkladu školství. Vyšší stupeň základní školy je pouze v Borotíně, Jistebnici a Sedlci-Prčici (zde je dokonce i Základní umělecká škola). Alespoň nižší stupeň základní školy je v Nadějkově. Lepší situace je u mateřských škol, které jsou v pěti obcích. Služby v oblasti zdravotnictví uvádím podle několika druhů. Samostatná ordinace či detašované pracoviště praktického lékaře pro dospělé je v Borotíně, Jistebnici, Sedlci-Prčici a Střezimíři. Praktický lékař pro děti a dorost bývá k dispozici v Borotíně, Jistebnici, Sedlci-Prčici a Nadějkově. V posledních třech vyjmenovaných sídlech mohou obyvatelé využít služeb stomatologa. Obyvatelky obou měst mikroregionu mohou navštívit

i gynekologa. V Jistebnici, Sedlci-Prčici a Heřmaničkách mohou staří lidé využívat výhod domů s pečovatelskou službou. Jediná policejní stanice na území mikroregionu je v Jistebnici. Jedná se o pobočku policejního obvodního oddělení Mladá Vožice. V žádné obci není profesionální hasičský záchranný sbor, ale v každé je alespoň sbor dobrovolných hasičů. Poštovních služeb mohou využívat obyvatelé osmi obcí (CRR ČR).

Technickou infrastrukturu v této části socioekonomické charakteristiky zastupuje kanalizace, čistička odpadních vod (dále jen ČOV) a plynofikace. Absentující kanalizace v některých obcích je velkou slabinou mikroregionu. Bez kanalizace jsou tyto obce: Balkova Lhota, Červený Újezd, Ješetice, Mezno a Smilkov. Většina obcí, které mají kanalizaci zavedenu, disponuje i ČOV. Jedinou výjimkou je obec Střeziměř. Plyn je zaveden pouze do Sedlce-Prčice a Heřmaniček (CRR ČR).

4.11 Doprava

Co se týče dopravní infrastruktury, je území mikroregionu vybaveno jak silniční, tak i železniční sítí. Kvalita silnic není příliš dobrá. Většina jich je v zimě udržována. Jen některé úseky silnic III. třídy nebyvají v zimních měsících udržovány, a to zejména kvůli jejich špatné dostupnosti. Je to např. část silnice III/12137, která je v jiných ročních obdobích využívána jako hlavní dopravní tepna mezi Sedlcem-Prčicí a Jistebnicí.

Nejfrekventovanější komunikací, avšak ležící na území mikroregionu jen několika málo kilometry a tudíž pro mikroregion již méně významnou, je silnice I/3. Protíná východní cíp obce Smilkov a Mezno, kde se po kilometru mění v dálnici D3, která dále pokračuje do Tábora.⁴ Dálnice D3 po jejím dokončení pravděpodobně výrazně přispěje k rozvoji celého regionu. Hlavními dopravními osami mikroregionu jsou především silnice II. třídy. Jednou z nich je silnice II/120, procházející Sedlcem-Prčicí a Borotínem. Je hlavní dopravní tepnou na Sedlčany a také na východ od mikroregionu ležící Mladou Vožici. Další silnicí je II/121, která skrze Sedlec-Prčici spojuje Votice s na jihozápadě ležícím Milevskem. Silnice II/123 prochází Jistebnicí a je hlavním spojem na Bechyni, která leží 20 km jižním směrem. Poslední významnější silniční

⁴ Dálnice D3 má spojit Prahu, Tábor, České Budějovice a Český Krumlov. Na hranice má pokračovat jako rychlostní silnice a zde se napojit na rakouskou rychlostní silnici S10. Náklady na celou stavbu se odhadují na 63 miliard Kč. V současné době je zprovozněn 17km úsek mezi Meznem a Táborem.

komunikací je silnice II/123, která vede přes Nadějkov a napojuje se na silnici I. třídy těsně před Tábořem. Na celém území mikroregionu tak měří dohromady všechny silnice II. třídy přibližně 64 km.

Území mikroregionu protínají dvě železniční tratě. Tou významnější je trať č. 220, která spojuje České Budějovice s Prahou (úsek Mezi Prahou a Benešovem u Prahy nese číselné označení 221) a jedná se tak o jednu z nejdůležitější železničních tras v ČR. Zároveň je tato trasa také součástí IV. tranzitního železničního koridoru.⁵ Trať vede přes území obcí Heřmaničky, Ješetice, Červený Újezd, Střezimíř a Mezno. Tyto obce mohou částečně děkovat za svůj meziválečný rozvoj právě této trati. Trochu paradoxní je to, že žádná železniční trať nevede přímo přes tři nejlidnatější sídla mikroregionu – Sedlec-Prčici, Jistebnici ani Nadějkov. Alespoň při jižních hranicích území obce Jistebnice vede trať č. 201 mezi Tábořem a Ražicemi. Vlaky zde staví na několika zastávkách. Trať, jež je významná zejména v krajském měřítku, protíná i území Balkovy Lhoty.

Co se týče obslužnosti obcí veřejnou hromadnou dopravou, jsou na tom jednotlivé obce mikroregionu značně odlišně. Dopravní obslužnost byla měřena tak, že ke dni 4. 2. 2013 (pondělí) mezi 0:00–23:59 hod. byla pomocí jízdních řádů IDOS vyhledávána spojení s maximálně jedním přestupem z jednotlivých obcí (započítány i zastávky a stanice v osadách) do sídel ORP podle toho, kam která obec spadáje. Z výsledků plyne, že nejlepší obslužnost má obec Heřmaničky, jejíž obyvatelé mají 26 možností, jak se dostat do Votic. Autobusové a vlakové společnosti si počet spojů v Heřmaničkách rozdělily přesně na polovinu. V Heřmaničkách staví vlak vůbec nejčastěji ze všech obcí mikroregionu. Obyvatelé Jistebnicka se mohou spolehnout na 25 spojů, které jedou do Tábora, z nich 14 je autobusových. Třetí dopravně nejobsluhovanější obcí je Balkova Lhota, ze které jede do Tábora 12 autobusových a 11 vlakových spojů. Je to velký rozdíl ve srovnání se sousedním Radkovem, který je naopak nejhůře dopravně obsluhovanou obcí. Z Radkova do Tábora jede ve sledovaný den pouze šest autobusů. Obec v tomto případě doplácí na absenci železniční trati a také na to, že neleží na žádné výše popsané významnější silniční komunikaci. Ne moc přívětivá situace panuje i v obci Borotín, kde je těchto spojů devět. Počet spojů

⁵ IV. tranzitní železniční koridor je název pro hlavní dálkový železniční tah mezi Děčínem a Horním Dvořištěm. IV. železniční koridor představuje také tranzitní spojení Berlína a Drážďan s Lincem. Celková délka koridorové trati je 365 km.

v ostatních obcích se pohybuje v rozmezí 11 až 18. Nejlepší autobusovou obslužností disponuje město Sedlec-Prčice, ze kterého jezdí do Sedlčan 15 spojů. Naopak nejmenší měrou (2) jsou autobusy zastoupeny u obcí Červený Újezd, Střeziměř a Ješetice, kde je tento nedostatek vykompenzován vysokým počtem vlakových spojů.

Autobusové dopravě bohužel hrozí rušení některých spojů z důvodu nízké rentability (Sedláček 2011, s. 6). Jiný druh dopravy, ať už vodní či letecké, není v mikroregionu zastoupen.

4.12 Cestovní ruch

„Z hlediska rozvoje cestovního ruchu má celé území mikroregionu bohaté přírodní bohatství lesních a vodních zdrojů. Mikroregion je ideálním terénem pro pěší i cyklistickou turistiku, rybaření, lovecký sport, v zimních obdobích jsou zde dobré podmínky pro lyžování, je zde dostatek historických památek – zámků, tvrzí, drobných sakrálních staveb, atd. V rozvoji přiměřeného cestovního ruchu spatřuje mikroregion hlavní rozvojovou šanci, se kterou souvisejí rozvojové příležitosti v oblasti doplnění občanské vybavenosti a dostavbě inženýrských sítí v jednotlivých obcích a sídlech, ožívování a zachování tradice, rozvoj kulturních a sportovních aktivit, podpora drobného podnikání a diverzifikace činností zemědělských subjektů.“ (Sedláček 2011, s. 7)

Na území mikroregionu je již částečně rozvinut a předpokládá se i další rozvoj tzv. měkkého cestovního ruchu. Tento termín označuje takový cestovní ruch, který je plošně rovnoměrně rozložen, není spojen s příliš vysokými investicemi a využívá stávajících a přirozených podmínek oblasti (Sedláček 2011, s. 7).

Mikroregion protíná dálková cyklistická mezinárodní stezka Greenways Praha – Vídeň, která vede skrze sídla Sedlec-Prčice, Červený Újezd, Střeziměř, Borotín a Radkov. Následně vznikla i mikroregionální síť stezek Greenways Čertovo břemeno, které návštěvníka provedou po atraktivních místech regionu. Projekt Greenways Čertovo břemeno nezastřešuje pouze cykloturistické trasy, ale i další typy turistických tras. V zimních měsících je zde udržována poměrně rozsáhlá síť běžkařských stop (až 85 km). Tu využívají i turisté, kteří na území mikroregionu přijíždějí z Prahy, neboť je to pro ně nejbližší lokalita, kde mohou hodnotně provozovat klasické lyžování. Dále jsou tu pěší turistické stezky, které jsou součástí klasických turistických tras (červená, zelená, modrá a žlutá) a dovedou návštěvníka např. k borotínskému Starému zámku. Za

návštěvu stojí i osada Ounuz s několika roubenými chalupami, kde byla v roce 1995 vyhlášena vesnická památková zóna. Některé obce ve spolupráci s místními sdruženími a obyvateli vybudovaly své vlastní naučné stezky, které představují a poukazují na významné krajinné, přírodní či architektonické úkazy svého blízkého okolí. Jsou to naučné stezky Nadějkovsko, Jistebnickými sady nebo vyhlídková trasa kolem Střezimíře. V současné době se plánuje či je již realizována výstavba naučných stezek kolem Borotína a Sedlce-Prčice. Sedlec-Prčice má dokonce vlastní trasu, která návštěvníky provede městskou památkovou zónou. Turista se také může vydat na pochod za kapličkami Českého Meránu⁶ a projít si lesopark Městské sady Jistebnice.

Blízko Javorové skály se nachází dvě největší turistická lákadla mikroregionu. Je to sportovní areál Monínek, který nabízí 1200 m dlouhou sjezdovku s lanovkou a další volnočasové aktivity. Je to cíl příznivců sjezdového lyžování z širokého okolí. V mikroregionu se nachází i dva další, tentokrát již malé lyžařské areály. Tím druhým lákadlem je krásné osmnáctijamkové golfové hřiště, kde sídlí Golfový klub Čertovo břemeno.

Turisté mohou využít také možnosti hipoturistiky. Město Sedlec-Prčice je cílem tradičního masového turistického pochodu Pochod Praha – Prčice, kterého se účastní i více než 20 tisíc lidí.

Díky připravovanému zákonu o cestovním ruchu⁷ se MAS Krajina srdce (Místní akční skupina Krajina srdce je občanské sdružení, které zahrnuje 46 obcí), jejíž součástí je i mikroregion Společenství obcí Čertovo břemeno, ve spolupráci s několika dalšími regiony (Táborsko, Bechyňsko, Voticko, Milevsko, Sedlčansko, Mladovožicko, Chýnovsko a Sedlecko-Prčicko) dohodla na vytvoření nové turistické oblasti, která dostala název Toulava (MAS Krajina srdce).

V mikroregionu je dostatek občerstvovacích a ubytovacích zařízení.

4.13 SWOT analýza mikroregionu

SWOT analýza je komplexní metoda, kterou může využít region k svému rozvoji. Díky ní se snáze identifikují rozličné faktory, které pozitivně i negativně působí na

⁶ Pro okolí Sedlce-Prčice se koncem 19. století vžilo pojmenování "Český Merán", to proto, že je nápadně podobné krajině kolem italského města Merano.

⁷ Cestovní ruch bude po přijetí zákona řízen na 3 úrovních: stát – kraje – turistické oblasti. A jen ucelené, logicky navazující tzv. turistické oblasti, které splňují určitá kritéria, budou finančně podporovány.

mikroregion. Analýza se skládá ze čtyř odlišných částí, které vycházejí již ze samotného zkratkového slova SWOT. Jsou to: silné stránky (**Strengths**), slabé stránky (**Weaknesses**), příležitosti (**Opportunities**) a hrozby (**Threats**). Tyto faktory se dále ještě dělí podle toho, odkud na hodnocený prvek (v mém případě na mikroregion) působí. Silné a slabé stránky jsou tzv. vnitřními činiteli. Ty může mikroregion přímo ovlivňovat. Příležitosti a hrozby působí na mikroregion zvenčí a je na zástupcích a obyvatelích mikroregionu, jak moc tyto dva faktory využijí, resp. odstraní.

SWOT analýza vychází z výše uvedené geografické analýzy mikroregionu. Dále byla inspirována i SWOT analýzou, jež je součástí *Rozvojové strategie mikroregionu Společenství obcí Čertovo břemeno* (Sedláček 2011, s. 10–11), která je aktualizována pro období let 2012–2014.

Níže jsou uvedeny základní body, které zároveň slouží i jako shrnutí geografické charakteristiky mikroregionu.

Silné stránky mikroregionu

- Krajina s přírodními a estetickými hodnotami
- Dobrý stav životního prostředí
- Již existující turistické a rekreační zázemí
- Mikroregion je v poměrně malé vzdálenosti od Prahy
- Velké zastoupení zemědělské půdy

Slabé stránky mikroregionu

- Malé množství pracovních příležitostí v mikroregionu
- Vysoká dojíždka do zaměstnání
- Nedostatečná prezentace mikroregionu
- Nepříliš dobrá kvalita silnic
- Vysoký počet obcí bez kanalizace

Příležitosti mikroregionu

- Maximální využití všech dotačních programů pro rozvoj mikroregionu
- Vylepšení a zefektivnění využití zařízení pro cestovní ruch
- Dostavba dálnice D3 a tím následné zatraktivnění mikroregionu
- Zařazení mikroregionu do turistického regionu Toulava
- Zlepšování věkové struktury obyvatelstva

Hrozby pro mikroregion

- Omezování autobusové veřejné dopravy
- Stárnutí obyvatelstva a úbytek obyvatelstva
- Chátrání kulturních památek
- Brownfields
- Výstavba hlubinného úložiště radioaktivního odpadu

5 Hodnocení vybrané atlasové tvorby

Před samotnou tvorbou koncepce atlasu rozvoje mikroregionu, je dobré vědět, jak by takový atlas měl vypadat, jaké prvky by měly být jeho obsahem a jak vypadají současné české atlasy podobného zaměření, o které se tato práce snaží. Cílem této kapitoly je tedy zhodnotit a vzájemně porovnat vybrané regionální atlasy, vzít z nich ty prvky, které jsou prospěšné a aplikovat je na koncepci atlasu. Proto muselo být shromážděno a prostudováno několik kartografických děl regionálního zaměření. Bohužel, v ČR není k dispozici příliš velké množství ukázek regionálních atlasů, a tak se nedá vytvořit jejich opravdu reprezentativní přehled (Mikulík, Voženílek, Vaishar 2008, s. 140). Když už je vydáno regionální atlasové dílo, jedná se ve velké části případů o tematické atlasy krajů ČR. K hodnocení byl získán Atlas rozvoje mikroregionu Hranicko. Dále čtyři tematické atlasy krajů, a to: Karlovarského, Středočeského, Olomouckého a Vysočiny. Poslední dva vyjmenované atlasy jsou dostupné i na webových stránkách příslušných krajů a lze je bezplatně stáhnout. Posledními hodnocenými atlasy budou Atlas životního prostředí Moravskoslezského kraje, který byl k dispozici rovněž získal v digitální podobě na webových stránkách kraje a Atlas životního prostředí Libereckého kraje.

V případě atlasu rozvoje Hranicka se jedná se o naprosto odlišné dílo od ostatních atlasů, ať už rozsahem zpracování či hloubkou zaměření, tak i velikostí řešeného území. Proto bylo rozhodnuto, že budou vzájemně srovnávány pouze tematické atlasy krajů a životního prostředí a atlas rozvoje mikroregionu bude zhodnocen samostatně.

5.1 Metodika hodnocení atlasové tvorby

Pro provedení recenze tematické atlasové tvorby se bude vycházet z metodiky Voženílka (1999, s. 142). Tato metodika doporučuje rozebrat tematické mapy na jednotlivé elementy a ty ohodnotit. Nejčastěji je hodnocení provedeno podle následující osnovy:

Obecné údaje. Jedná se o výčet obecných údajů, jako jsou název mapy, téma, měřítko, formát nebo cena.

Kompozice mapy. V tomto bodu se hodnotí rozmístění mapových prvků, jak základních, tak i nadstavbových, a jejich grafické provedení.

Matematické prvky. Jde o hodnocení konstrukčních základů mapy. Hodnotí se souřadnicové síť, měřítko, kartografické zobrazení či kompozice kladu listů.

Úplnost a náplň obsahu. Jedná se hodnocení struktury a počtu zobrazených objektů na mapě, ale i objem všech informací. Hodnotí se i použití jednotek a správnost hodnotových měřítek a stupnic.

Obsahová správnost a aktuálnost obsahu. Zde se jedná především o aktuálnost obsahu a o to, jestli mapa zachycuje všechny jevy k určitému společnému datu. Důležité je i to, ob stojí-li obsahová správnost i ve srovnání s nekartografickými zdroji.

Čitelnost mapy. Je jedním z nejdůležitějších kritérií při hodnocení tematických map. Uživatel se musí v mapě snadno orientovat.

Věrnost znázornění reality a geometrická přesnost. Jde o hodnocení kartografické generalizace a přesnosti, vyplývající např. z kvality geodetických podkladů.

Kvalita technického provedení kartografické interpretace. V této části je hodnocena vzájemná rozlišitelnost znaků, jejich názornost, logické vazby v systému znaků či únosnost map a jejich barevné řešení.

Estetika mapy. V době renesance byly mapy uměleckými díly, dnes je tomu již jinak. Hodnotí se barevný soulad všech kompozičních prvků, kvalita provedení popisu.

Vědecká hodnota. Poslední bod osnovy se zabývá hodnocením souladu mapového vyjádření reality se stavem vědeckého poznání. Je požadována odborná znalost recenzenta.

Jak je z tohoto přehledu zřejmé, nelze každé hodnotící veličině přiřadit stejnou míru důležitosti. V některých případech může být nejdůležitějším prvkem mapy její přesnost, v jiných případech její podrobnost nebo naopak přehlednost (Voženílek 1999, s. 142). U tematických map proto nebude příliš kladen důraz na matematické prvky. Bude vynecháno hodnocení vědecké hodnoty mapového díla, věrnost znázornění reality a geometrickou přesnost, obsahovou správnost a aktuálnost obsahu. Naopak, u tematických map bude vysoce hodnocena čitelnost, kompozice mapových prvků a estetika. Je důležité, aby mapové dílo působilo uceleným dojmem a aby některé prvky nebyly příliš výrazné na úkor jiných.

5.2 Vlastní hodnocení atlasů

5.2.1 Hranicko: atlas rozvoje mikroregionu

Jedná se o opravdu jedinečné dílo, alespoň na poměry ČR. Atlas je ve formátu jen o něco menším než je formát A3. Publikace má pevnou vazbu, její rozsah je 174 stran a je vtištěna na lesklém kvalitním papíru. Atlas vyšel za spolupráce mikroregionu

Hranicko s geoinformatiky Univerzity Palackého v Olomouci v roce 2008. Vedoucím autorského týmu byl Vít Voženílek. K 11. 6. 2012 se kniha prodávala za 399 Kč. Atlas rozvoje mikroregionu Hranicko je určen široké veřejnosti. Své uplatnění najde na základních a středních školách, ale také na obecních a městských úřadech.

Obsah atlasu je rozčleněn na šest tematických, barevně rozlišených bloků, které se dále dělí na další části. Samotný obsah je vyhotoven v přehledné formě typu *Název tematického bloku – číslo strany*. Hlavními tématy atlasu jsou: *Mikroregion Hranicko, Udržitelný rozvoj, Přírodní prostředí, Sociální prostředí, Ekonomické prostředí a Strategické prostorové environmentální plánování*. Po obsahu následuje strana s prolovem předsedy České asociace pro geoinformace, dále jsou vytyčeny cíle atlasu a na protější straně je popisována zahraniční spolupráce s partnerskými regiony, která též dopomohla k tvorbě atlasu. Poté již následuje tematická část. Na konci publikace najdeme anglické „summary,“ opravdu dlouhý seznam literatury a jiných zdrojů, rejstřík a poslední stranu, která je věnována výše zmíněné univerzitě.

V atlasu se nachází opravdu velké množství map různých měřítek. Nejdominantnějšími jsou mapy území mikroregionu měřítka 1 : 100 000, které zabírají téměř celou jednu stranu. Nejčastějším typem jsou mapy měřítka 1 : 200 000, které jsou většinou umístěny v dolní části stránky. Nad nimi bývá text o daném tématu. Textu je v atlase opravdu mnoho a často vyplní celou stránku. Obvykle se začátky jednotlivých kapitol a podkapitol věnují obecnému popisu tématu a až pak Hranicku. V atlase je možná až příliš obecných informací a kvůli nim atlas nabyl takových rozměrů. Aby čtení nebylo příliš jednotvárné, tak tam, kde není na stránce žádná mapa, je vložena fotografie s popiskem ilustrující řešené téma. Tyto vložené obrázky jsou užitečné a tento prvek bude zařazen do koncepce navrhovaného atlasu rozvoje mikroregionu. Méně jsou zde zastoupeny grafy a tabulky, které by zpřesnily údaje, které se dají vyčíst z map a také několik schémat. V dolní části map jsou umístěna grafická i textová měřítka, jednoduchá směrovka a legenda, která se někdy pro svoji délku nachází i v horní části map.

Mapové listy nejsou přeplněné a uživatel se snadno orientuje. Díky tomu, že je dílo tak rozsáhlé, nehrozí, že by mapy byly až příliš přeplněné a hůře by se četly. Čitelnost map je na vysoké úrovni. Většina map jako svůj hlavní vyjadřovací prostředek využívá kartogramy a kartodiagramy. Dále jsou zastoupeny metody bodových značek, izolinií a metoda areálová. Pěkné je zpracování map podnebí v měřítku 1 : 1 000 000, kterých je na jedné straně umístěno 12 a které zobrazují mikroregion v kontextu s širším okolím.

Jelikož je atlas výtvořem mnoha specialistů, kteří na něm pracovali přes dva roky, technické zpracování je na profesionální úrovni.

Je dobré, že mapy nejsou vyvedeny v příliš křiklavých barvách. Celkově atlas působí uceleným dojmem.

5.2.2 Tematický atlas Středočeského kraje

Atlas je vázán v měkké vazbě ve formátu A4. Jedná se o nejtenčí publikaci z tohoto přehledu. Atlas má 24 stran a je vytištěn na poměrně kvalitní papír. Nevelký rozsah atlasu v tomto případě však není na škodu, protože jeho účelem nebyla podrobná analýza mapované oblasti, ale pouze základní seznámení čtenářů s mapovanou oblastí. Atlas byl totiž vydán v roce 2005, tedy jen čtyři roky po novém uspořádání veřejné správy. Cílem atlasu tedy bylo zvýšit povědomí širší veřejnosti Středočeského kraje o území, kde žije a prostřednictvím toho si k regionu vybudovat pevnější vztah. Atlas vydala Kartografie Praha za spolupráce s Krajským úřadem Středočeského kraje.

Atlas se uživateli představuje úvodním slovem tehdejšího hejtmána Středočeského kraje. Na protější straně se nachází obsah. Ten je rozčleněn na několik tematických bloků, kde jsou pod každým blokem vypsány názvy jednotlivých map i s měřítkem. Na následující straně je již první mapový list z tematického bloku *Středočeský kraj se představuje...* Následují témata: *Příroda*, *Obyvatelstvo*, *Hospodářství* (zaujímá největší část atlasu), *Doprava*, *Školství | zdravotnictví*, *Kultura* a *Cestovní ruch*. I v tomto případě má každé téma svůj jedinečný barevný podklad. Chybějící rejstřík se dá omluvit nepříliš rozsáhlou popisnou částí atlasu.

Kompozičně jsou si jednotlivé strany atlasu velmi podobné. Až na dvě výjimky jsou strany koncipovány následovně. V horních $\frac{2}{3}$ mapového listu se nachází mapa v měřítku 1 : 900 000. V dolní třetině se nachází buď stručný text o dané problematice, nebo méně podrobné mapy v měřítku 1 : 1 800 000, nebo ilustrační fotografie, nebo tabulky či různé typy grafů. Celkem je v atlase 40 map.

Samotný obsah map vychází z vytyčených cílů. Jsou zde proto převážně mapy, které zobrazují klasické jevy, o kterých by měli mít obyvatelé kraje přehled. Je zde ale i např. mapa mikroregionů nebo počtu ubytovaných turistů. Kartografické metody jsou podobné, jako u předešlého hodnoceného atlasu. Zajímavým prvkem je obrázkové vyvedení kulturních památek a zajímavostí, viz Příloha 4. Tento prvek bude zařazen do praktické části této práce, neboť podobnou mapou již mikroregion disponuje.

Čitelnost map obecně není špatná, jen někde by mohly být lépe zvoleny vlastnosti linií (např. hranice jednotlivých ORP jsou hůře čitelné). Legendy map jsou logické. Kartografická chyba byla nalezena na mapě mikroregionů, kde není barevně vyznačen Mikroregion Nymbursko.

Co se týče estetiky celého atlasu, je patrné, že se jedná o dílo, které má být přístupné širokému spektru lidí, a tudíž by nemělo být cenově nedostupné. To se odrazilo i na celkovém vzhledu atlasu. Mapy jsou sice přehledné, ale grafické zpracování díla je strohé, bylo vytvořeno podle jedné šablony. Lepší mohl být i styl přebalu atlasu, který mohl být zpracován v atraktivnější podobě.

5.2.3 Tematický atlas Karlovarského kraje

Tento atlas byl vydán v roce 2009 Kartografií Praha. Formát atlasu je A4, je vázán v měkké vazbě a stejně jako předchozí hodnocený atlas, i tento má jen 24 stran. Publikace má sloužit především studentům středních škol, kam byla i polovina výtisku distribuována.

Atlas je velice podobný *Tematickému atlasu Středočeského kraje*. Po úvodním slovu hejtmana a obsahu následuje tematická skladba, která je se skladbou výše zmíněného atlasu téměř totožná: *Karlovarský kraj se představuje, Příroda, Obyvatelstvo, Hospodářství, Doprava, Zdravotnictví | sociální služby, Kultura, Mikroregiony, Cestovní ruch a Sport*. Jak vidno, tak v jednom případě jde pouze o pozměněný název, v druhém o vymezení tématu *Mikroregiony* jako samostatného bloku. Navíc je zde téma *Sport*, které zabírá pouze jednu stranu atlasu a uživatelé představuje různá sportoviště v kraji a také z něj pocházející slavné sportovce. V atlase je jedna strana věnována textu, který se zabývá modernizací letiště Karlovy Vary. Poslední strana je vyčleněna pro základní legendu značek, použitých v atlase.

Jak již bylo zmíněno, atlas je v podstatě kopií předchozího hodnoceného atlasu. Nejedná se ale pouze o tematickou část, ale i o jeho další vlastnosti. Kompozičně je atlas naprosto totožný, jen jsou hlavní mapy vyvedeny v měřítku 1 : 500 000 z důvodu menší rozlohy Karlovarského kraje. Styl grafů a dalších doplňkových komponentů mapových listů je identický jakožto i grafické zpracování popisek, značkový klíč či barevné odlišení jednotlivých tematických bloků.

Atlas není nikterak originální oproti svému „Středočeskému“ předchůdci. Lépe ovšem působí přebal atlasu, který má modernější vzhled.

5.2.4 Tematický atlas Olomouckého kraje

Toto dílo je prvním ze tří atlasů, které bude hodnoceno pouze v digitální verzi. Proto zde nebude vyjádření k některým vlastnostem atlasů, např. ke kvalitě tisku, vazby či papíru.

Atlas je o něco rozsáhlejší než předchozí dva – má 32 stran. Byl vydán v roce 2008 a obsahuje různé informace a statistické ukazatele. Publikace si klade za cíl „*uceleně a souhrnně popsat, `zvážit a změřit` Olomoucký kraj.*“ Uživatelé by měli být zástupci obcí, příspěvkové organizace zřizované Olomouckým krajem, školy, hospodářské komory a další zástupci krajské samosprávy. I v tomto případě je autorem Kartografie Praha. Na díle je vidět její rukopis, ale atlas v tomto případě působí „svěžejším“ dojmem. Možná je to ale způsobeno jen tím, že atlas nebyl k dispozici v tištěné podobě.

Na první straně dostal prostor hejtman Olomouckého kraje, který úvodním slovem představuje tuto publikaci. Na následující straně je základní značkový klíč. Dále tu je obsah v klasickém vyvedení Kartografie Praha a po něm již samotný tematický obsah. Ten se skládá z těchto tematických bloků: *Olomoucký kraj se představuje, Příroda, Obyvatelstvo, Hospodářství, Doprava, Zdravotnictví | sociální služby, Školství, Kultura, Cestovní ruch, Sport, Mikroregiony* a *Czech Point* (poslední čtyři bloky jsou vyvedeny ve stejné podkladové barvě, dohromady zaujmají pouze čtyři strany atlasu). Poté následuje kapitola Olomoucký kraj v číslech. Tato část atlasu je hodnocena kladně, neboť pomocí ní si čtenář může vytvořit podrobnější obraz o mapovaném kraji. Tato sekce se skládá z tabulek s národnostním složením kraje, jsou tu různé ekonomické ukazatele či tabulka s mírou religiozity. Jde v podstatě o číselný souhrn některých témat vyjádřených v atlase pomocí map. Publikace je zakončena rejstříkem a seznamem zajímavých webových stránek informačního a statistického rázu.

Jelikož má atlas více stran, je zde i větší prostor pro více map. V atlase se proto nachází ortofotomapa Olomouckého kraje, mapa průměrných ročních srážek, znečištění ovzduší nebo čističek odpadních vod. Tím, že je zde zastoupeno více témat, je atlas atraktivnější.

Kompozičně je atlas podobný předchozím dvěma, avšak je tu jedna změna. Tím, že je tvar Olomouckého kraje protáhlý po ose sever-jih, není hlavní mapové pole (mapa v měřítku 1 : 800 000) tolik široké a je zde místo pro další menší mapu, text nebo další kompoziční prvky. V dolní třetině mapového listu se většinou nachází dvě malé mapy v měřítku 1 : 600 000, v menší míře pak grafy, text, tabulky a fotografie.

Co se týče čitelnosti, nelze uvést k žádné z map v atlase výtky.

5.2.5 Vysočina: Tematický atlas

Za vznikem tohoto atlasu stojí Krajský úřad kraje Vysočina s Univerzitou Palackého v Olomouci. Atlas byl vydán v Jihlavě v roce 2008, je určen široké veřejnosti a má 35 stran.

Hned na titulní straně se nalézá menší chyba, která vznikla nepozorností a v případě digitální verze se dá snadno napravit. Jedná se o větu „*Krajský úřad kraje kraje Vysočina ve spolupráci s Univerzitou Palackého v Olomouci.*“ V úvodu, jak už je u tematických atlasů krajů téměř zvykem, se nachází úvodní poměrně dlouhé slovo hejtmana kraje Vysočina. Poté následuje obsah, kde jsou barevně oddělena témata se seznamem map s měřítkem, ve kterém jsou vyvedeny. Tematická část je rozčleněna na devět bloků. V počátku jsme seznámeni se *Základními informacemi* o kraji. V celku zajímavou částí tohoto bloku je strana s názvem *Víte, že ...?*, kde jsou zdůrazněny některé výjimečné či jinak důležité vlastnosti nebo speciality kraje. To je hezký prvek atlasu, který čtenáře upoutá. Dalším tematickým blokem je *Příroda*, na kterou navazuje *Obyvatelstvo*, které zaujímá v atlasu devět stran a je tak nejdůležitější částí atlasu. Je zde mnoho zajímavých map, např. kartogramy ukazující zastoupení obyvatel moravské národnosti a rodáků kraje Vysočina. Dalšími tematickými bloky jsou *Hospodářství*, *Doprava*, *Školství*, *zdravotnictví a sociální péče*, *Kultura a cestovní ruch*, *Bydlení a bytová výstavba* a *Volby*. Publikace je zakončena seznamem použitých zdrojů dat.

Kompozici mapových listů autoři zvolili podobně jako Kartografie Praha. I zde je hlavní mapa (1 : 700 000) umístěna v horních $\frac{2}{3}$ strany. Dole se nachází pole pro dva kompoziční prvky. Často jsou to rozličné grafy, které jsou líbivější, než je tomu v dílech Kartografie Praha. Textové části je zde ovšem poskrovnu a přeci jen by její větší množství neuškodilo. Velice pozitivně je hodnoceno vložení ukazatelů průměrné hodnoty mapovaného jevu (ten je zobrazen na mapě po jednotlivých obcích) do legendy za celou ČR a Vysočinu.

Grafické zpracování map není na takové úrovni, jako u map Kartografie Praha. V některých případech se hůře čtou názvy měst. Obecně se dá ale říci, že čitelnost map je na dobré úrovni.

Esteticky je na tom atlas také dobře, graficky jsou lépe ztvárněny názvy jednotlivých map oproti názvům v předchozích atlasech.

5.2.6 Atlas životního prostředí Moravskoslezského kraje

Publikace byla vydána v roce 2011, a tudíž je nejmladší v tomto přehledu. Místem vydání byla Ostrava a texty zpracovali pracovníci Odboru životního prostředí a zemědělství Krajského úřadu Moravskoslezského kraje. Atlas je určen nejen pro instituce v kraji (školy, úřady apod.), ale také pro odbornou a laickou veřejnost.

Jak již z názvu vyplývá, jedná se o poněkud odlišné dílo oproti tematickým atlasům krajů, jak zaměřením, tak i velikostí. Na 76 stranách jsou z velké části témata zabývající se životním prostředím příslušného kraje. Po obsahu, který je zpracovaný jednouchým způsobem, rovnou následuje tematická část. Témata jsou v tomto specializovaném atlasu *Charakteristika Moravskoslezského kraje, Geomorfologie, Geologie, Příroda a krajina, Půda, Lesy a lesnictví, Myslivost, Rybářství, Odpady, Ovzduší, Voda, Integrovaná prevence IPPC⁸, Staré ekologické zátěže a Brownfields*.

Kompozičně a grafickým zpracováním se dílo také velice odlišuje. Celý atlas je podbarven světle zelenou barvou. Každé téma je uvedeno velkou fotografií, která zabírá celou jednu stranu. Autorský tým rozhodně na fotografiích nešetřil a je jich zde opravdu velké množství. Od některých dokonce vede šipka přímo do mapy a uživatel si může snadno představit, jak to na onom místě vypadá. To je poměrně užitečný prvek. Podobně je to i s popisnou částí, kde je text umístěn do mnoha „boxů,“ od kterých vede šipka do mapy na místo, o kterém text pojednává. Atlas v některých pasážích (téměř) plýtvá místem, je zde dost volných ploch, na druhou stranu je přehlednější. Nedá se říci, že by byl kompozičně tvořen podle jediné šablony. Je zde i několik tabulek, grafů a doplňkových map.

Co pokulhává, je zpracování map. Za realizací stojí Agentura API a je zřejmé, že kartografie není jejím dominantním směrem. V první řadě chybí u map měřítko, jak grafické, tak i textové. Příliš často používá u tematických map jako podklad mapu výškové členitosti. Tím pádem se na mapách ztrácí některé prvky, hůře se z nich i čte. Vhodnější by byl jednobarevný podklad, kde by značky a popisky lépe vynikly. V některých případech styl značek na mapě nesouhlasí se stylem značek v legendě. Je to patrné např. u hranic ORP, které jsou v mapě vyvedeny v oranžovohnědé barvě a v legendě v barvě šedé. Navíc všechny legendy mají název „Legenda.“

⁸ IPPC je zkratka anglického *Integrated Pollution Prevention and Control* neboli Integrovaná prevence a omezování znečištění. Cílem IPPC je ochrana životního prostředí před znečištěním z průmyslových a zemědělských podniků.

Jestliže není příliš vyvedené kartografické zpracování atlasu, co se týče estetiky, nelze Agentuře API nic moc vytknout. Atlas působí ze všech hodnocených atlasů nejatraktivněji. Je moderní, není strohý a nenudí. Inspirací bude tedy především svým grafickým zpracováním.

5.2.7 Atlas životního prostředí Libereckého kraje

I Liberecký kraj vydal atlas životního prostředí. Dílo bylo vydáno v roce 2008 a je určeno žákům 2. stupně základních škol, studentům středních škol a zájemcům z řad široké veřejnosti. Čtenář se seznámí se situací v oblasti vod, ovzduší, lesů, geologie, půd, ale např. i starých ekologických zátěží. Publikace má 44 stran a její formát je o něco větší než formát A4.

Atlas je členěn následovně: Po úvodním slově náměstka hejtmána Libereckého kraje následuje strana s úvodem a obsahem. Na další straně je kapitola věnovaná zpracování atlasu z pohledu GIS a kartografie, což je velice přínosné, neboť se uživatel atlasu dozví něco více o jeho tvorbě. Podobně zaměřená kapitola je i na konci atlasu. Jednotlivé mapové listy, které náleží do stejné kapitoly, jsou podbarveny svojí vlastní barvou. Po tematických blocích následuje seznam použité literatury a zkratk.

Nejčastěji se v atlase nachází mapy v měřítku 1 : 1 000 000 a 1 : 500 000. Vybrané mapy mají i dokonce měřítko 1 : 250 000 a překrývají tak celou jednu dvoustranu. Výrazným kompozičním prvkem jsou různé tabulky a grafy, kterých je použito opravdu mnoho (je jich zde nejvíce ze všech hodnocených atlasů) a zvyšují tím informační přínos atlasu. Velice pozitivně je hodnocen následující prvek. Ve spodní části stran je umístěn barevně odlišný pás, ve kterém jsou podrobněji vysvětlovány a popisovány některé méně časté termíny. Autoři do této části umístili i otázky k zamyšlení. Tímto prvkem velice zvyšují použitelnost atlasů při školní výuce.

Technickému a kartografickému zpracování atlasu není co vytknout. Mapy jsou přehledné, barvy použité rozumně, informační hodnota uvedených dat je na opravdu vysoké úrovni a kvalita papíru je také dobrá.

6 Teorie tvorby map

Ještě před tím, než se přejde k tvorbě koncepce atlasu mikroregionu, a ještě před tím, než budou tvořeny ukázkové atlasové listy, se bude tato část práce věnovat teoretické části tvorby map. Existuje velké množství zásad, pouček a pravidel, které výrazně ovlivňují konečnou podobu nově vzniklého mapového díla. Je tedy zřejmé, že kvalitní kartografické dílo nelze bez dodržování určitých zásad a pravidel vytvořit. Je ovšem dobré mít na zřeteli, že se nejedná o jediné faktory, které ve výsledku mapu ovlivní. Těmi dalšími faktory jsou odborníci, kteří stojí za tvorbou mapového díla, a s nimi částečně související výše částky, která je projektu určena. Tato dvě hlediska – odborné i marketingové – výrazně limitují formu jakéhokoliv sestavovaného atlasu (Mikulík, Voženílek, Vaishar 2008, s. 144). Těmito dvěma hledisky se práce příliš nezabývá, neboť se soustředí na koncepci atlasu a ne přímo na celý proces jeho tvorby, např. výši rozpočtu. Na vědomí jsou však brány informace, které poskytl pan Mgr. Sedláček ohledně ekonomických možnostech mikroregionu.

6.1 Zásady

Při tvorbě map je vhodné dodržovat následující přehled devíti zásad (Voženílek 1999, s. 7–9):

Zásada jednoty. Všechny stránky mapy (odborná, technická a estetická) musí být zpracovány ve stejné kvalitě, se stejnou pozorností. Autor by se měl vyvarovat hluchých prostorů a slaběji zpracovaných míst.

Zásada koordinace. Je důležité, aby všechny jednotlivé prvky byly zkoordinované, tj., aby byly prvky vyvážené.

Zásada jednoduchosti. Méně je někdy více. Proto je nutné co nejehospodárněji využívat výrazové prostředky, aby mapa byla jednoduchá. Taková mapa má mnohem více uživatelů a často se z ní dá vyčíst více, než z mapy složitě.

Zásada prostorové názornosti. Obsah mapy musí být znázorněn ve své prostorové podstatě. Z větší vzdálenosti by měl čtenář poznat zaměření mapy, z blízka čte její samotný obsah.

Zásada srozumitelnosti. V tomto případě platí staré kartografické pravidlo: nejlepší legenda je nepotřebná legenda. To znamená, že legenda by měla být snadno

zapamatovatelná a logicky uspořádaná. Z názvu mapy by mělo být ihned jasné, co je na mapě zobrazeno. Není příliš vhodné, když je na mapě vykresleno příliš mnoho objektů.

Zásada zvýraznění dominant. Zcela logicky je jasné, že hlavní téma mapy má být vyjádřeno nejvýraznějším vyjadřovacím prostředkem. Je špatně, když jej přebíjí druhotně mapovaný jev.

Zásada výběru. V tomto případě se jedná o trojí vymezení hlavního tématu mapy – věcné, prostorové a časové. Neboli co, kde a kdy. To se promítne i do názvu mapy, např. *Brownfields na území mikroregionu Čertovo břemeno v roce 2013*.

Zásada měřítka. Každé měřítko, ať už se jedná o malé nebo velké, podléhá vlastním zásadám sestavování map. S tím souvisí i míra generalizace.

Zásada generalizace. Je třeba eliminovat, zobecnit některé prvky, tím vyniknou prvky jiné, které jsou pro téma mapy důležité.

6.2 Dělení map

Podle Voženílkovy koncepce (Voženílek 1999, s. 10) se tematické mapy dělí na následující.

Analytické mapy – jsou to mapy nezevšeobecnělé s nízkou mírou generalizace, které nevyjadřují vazby mezi jednotlivými jevy. Většinou je použita pouze jediná znázorňovací metoda.

Komplexní mapy – je zobrazeno více jevů odlišného původu. Za jejich vznikem je spolupráce několika odborníků. Jedná se o nejčastější typ tematických map, který vyniká úsporou místa.

Syntetické mapy – obsah je zobecnělý, ale je zobrazeno více jevů. Syntetické mapy vyžadují kvalifikovaného uživatele.

6.3 Kartografické metody

Existuje mnoho druhů metod kartografického znázorňování tematického obsahu. Některé jevy je vhodné vyjádřit odlišnou metodou než jevy jiné, např. charakteristiky obyvatelstva jsou převážně zobrazovány kartogramy (relativní údaje), kartodiagramy (absolutní údaje) a lokalizovanými diagramy (absolutní údaje) (Mikulík, Voženílek, Vaishar 2008, s. 124), intenzita dopravy se zas vyjadřuje pomocí stuhové metody. Kromě zmíněných metod se mezi hlavní metody řadí metoda bodová, půdorysných

a pohybových čar, izolinií, barevných vrstev, areálová, tečková, asymetrická a anamorfózy (Voženílek 1999, s. 47).

6.4 Kompoziční prvky

Mapový list není jen samotná mapa a název mapy, ale je mozaikou mnoha mapových kompozičních prvků. Některé z nich nesmí na mapovém listu chybět, některé ano. Proto se mapové prvky dělí na základní a nadstavbové (ty musí být použity s rozvahou, neboť jejich vysoký počet může způsobit, že mapa bude nepřehledná). V následujícím přehledu (Voženílek 1999, s. 51–56) jsou tyto prvky popsány.

6.4.1 Základní kompoziční prvky

Název mapy. Jak již bylo výše zmíněno, název mapy musí obsahovat věcné, prostorové a časové vymezení. Výjimkou v časovém vymezení může být, když je na mapě zobrazen časově neměnný jev, např. geologické složení. Název mapy by měl být k přečtení i z větší vzdálenosti.

Legenda. Legenda má být:

1. Úplná – všechny vyjadřovací prostředky musí být obsaženy v legendě. Platí zde poučka „*Co je v mapě, je v legendě, co je v legendě, je v mapě.*“
2. Nezávislá – k jednomu objektu v mapě je přiřazen právě jeden kartografický znak.
3. Uspořádaná – legenda by měla být logicky uspořádaná s posloupností znaků.
4. V souladu s označením na mapě – nesmí se stát, že např. bodová značka pro sídlo bude mít v legendě jinou velikost, než na mapě.
5. Srozumitelná – tj. čitelná a snadno zapamatovatelná.

Měřítko. Nesmí chybět především měřítko grafické. Textové měřítko podléhá deformaci při zvětšování nebo zmenšování mapy.

Tiráž. Jde o textovou informaci, která obsahuje jméno autora nebo vydavatel mapy, místo a rok vydání. Dále můžou v tiráži být informace o kartografickém zobrazení, redaktorech, nakladateli, pořadí vydání, lektorech mapy, druhu tisku, údajích o papíru, copyrightu mapy či podkladových zdrojích.

Mapové pole. Jedná se o pole, kde je zobrazováno mapované území. Mapové pole musí být nejvýraznějším kompozičním prvkem.

6.4.2 Nadstavbové kompoziční prvky

Směrovka, logo, tabulky, grafy, vedlejší mapy, obrázky, textová pole, blokdiagramy, citace, rejstříky, seznamy a reklamy.

7 Koncepce atlasu rozvoje mikroregionu

Po dohodě s představitelem mikroregionu bylo rozhodnuto, že by atlas neměl být příliš rozsáhlý. Musí se brát v potaz finanční možnosti mikroregionu. Proto byl za vhodný formát zvolen typ atlasu jako je např. tematický atlas Vysočiny, čili rozsah přibližně 30 stran. Atlas je koncipován na formát A4. Mapy budou vyhotoveny v souřadnicovém systému S–**JTSK** v Křovákově zobrazení. Nejčastějšími měřítky budou měřítko 1 : 250 000 a 1 : 150 000. Hlavních témat bude devět a každé bude barevně odlišeno od ostatních:

Mikroregion se představuje – bílá

Historie – hnědá

Příroda – zelená

Cestovní ruch – modrá

Obyvatelstvo – oranžová

Hospodářství – červená

Služby – fialová

Brownfields – šedá

Rozvoj mikroregionu – žlutá

Většina témat bude dělena i na podtémata. Co se grafické stránky atlasu týče, budou jednotlivé mapové listy vypadat následovně. Při horním okraji bude barevný pruh. V jeho levé části bude umístěn název hlavního tématu, uprostřed logo mikroregionu a při pravé straně název případného podtématu. V dolní části bude také barevný pruh, ale již užší. Uprostřed něj bude obrys loga mikroregionu a v něm číslo strany. Symbol hvězdičky (*) za některými stranami uvedenými níže značí, že pro tyto strany byly vytvořeny ukázkové mapové listy, které jsou uloženy na konci této práce.

„Jednotlivé mapy tvořící atlas musejí být systematicky uspořádány tak, aby atlas podával především celkový a všestranný pohled na daný prostor nebo na určitou tematickou oblast vztahenou k tomuto prostoru.“ (Mikulík, Voženílek, Vaishar, s. 144–145)

7.1 Úvodní strany

1. strana

Úvodní slovo

Tak, jako většina hodnocených atlasů, bude i tento představen čtenáři úvodním slovem předsedy mikroregionu, kde budou pravděpodobně informace o tom, komu má atlas primárně sloužit a co je jeho cílem.

2. strana

Obsah

Obsah atlasu nebude zahrnovat seznam map s příslušnými měřítky, ve kterých byly mapy vyhotoveny (jak bylo uvedeno v několika mnou představovaných atlasech), ale bude obsahovat členění na hlavní témata a podtémata, která budou již v obsahu oddělena podle barvy, která je bude provázet i v samotném atlasu.

7.2 Mikroregion se představuje

3. strana

Vymezení regionu

Tímto tématem již začíná vlastní obsah atlasu. Na tomto mapovém listu se bude nacházet menší mapa, která bude zobrazovat, kde mikroregion leží v rámci ČR. Mapa bude na úrovni krajského členění a mikroregion bude zvýrazněn. Okolí mapy bude zaplňovat text, ve kterém bude mikroregion představen, bude zahrnovat informace o počtu obcí, o jejich velikosti i počtu obyvatel. Prostor dostane představení mikroregionu jako svazku obcí, čtenář se také dozví něco o jeho vzniku, sídle a jeho poměrně krátké historii.

Ve spodní části listu bude mapa administrativního členění v měřítku 1 : 150 000. Ta bude doplněna o tabulku se seznamem obcí s jejich rozdělením do ORP, okresů, krajů a NUTS II. Na zbylých prázdných plochách budou malá textová pole s praktickými informacemi, jako kolik je v ČR obcí či definice ORP apod.

Sídelní struktura

Tomuto mapovému listu bude dominovat velká mapa v měřítku 1: 120 000. Tato mapa bude zobrazovat nejen území obcí, ale pomocí bodové metody i jednotlivé místní části s názvy. Měřítko 1 : 120 000 bude největším měřítkem použitým v mapě. V tomto případě proto, že na území mikroregionu je opravdu vysoký počet osad a pro jejich rozumné zobrazení je třeba i velké mapy. Součástí listu bude i tabulka, která bude informovat o rozloze obcí a o počtu jejich místních částí a fotografie Sedlce-Prčice, jakožto obce, které má nejvíce místních částí v ČR.

7.3 Historie

Historii a dějinám mikroregionu bude vyčleněna jedna dvojstrana. Na prvním mapovém listu bude hlavním prvkem mapa, která bude znázorňovat, v jakém roce se jednotlivé osady připojily k obci, pod kterou v současné době spadají. Tato mapa bude vyhotovena v měřítku 1 : 150 000. Mapový list bude nadále doplněn o popisnou část, ve které se čtenář kromě mapovaného tématu dozví něco o historickém osídlení dnešního území mikroregionu. Spodní část listu bude patřit koláži znaků obcí mikroregionu. Tento prvek se však nebude týkat všech obcí, neboť jen některé se mohou chlubit vlastním znakem. Vedle textu bude tabulka, která bude vyjadřovat, z jakého roku pochází první písemná zmínka o obcích mikroregionu.

Následující strana se bude zabývat stručnými dějinami jednotlivých obcí. Tato část by se měla vměstnat na jeden mapový list. Součástí každého popisu bude telefonní číslo na obecní, respektive městský úřad, webové stránky a adresa. Po pravé straně textové části budou i malé fotky s charakteristickým snímkem pro danou obec.

7.4 Příroda

7. strana

Ortofotomapa

Tematický blok zabývající se přírodou bude uveden nejaktuálnější ortofotomapou. Ta bude vytvořena v měřítku 1 : 120 000. Účelem této mapy je jednoduchá ilustrace pokryvu území mikroregionu. V mapě budou uvedeny názvy obcí a také jejich hranice. To dodá ortofotomapě na přehlednosti. V dolní části listu se bude nacházet povídání o dálkovém průzkumu země, proč se takové průzkumy provádí, k čemu slouží a ve zkratce také to, jak toto snímkování funguje.

8. strana*

Ochrana přírody

První strana, která se bude zabývat ochranou přírody na území mikroregionu, bude vyhrazena pro mapu v měřítku 1 : 150 000. Na této mapě bude vyobrazena hranice Přírodního parku Jistebnická vrchovina. Jelikož se tento park nenachází pouze na území mikroregionu, ale zasahuje i do jiných okolních obcí, bude mapa větších rozměrů, než obvykle. Podkladem mapy bude vrstva lesů. Na mapě budou dále vyznačeny i Národní přírodní památka Stročov a Přírodní památka Zeman. Dalšími prvky na tomto mapovém listu budou popisné části o těchto chráněných územích. Text bude popisovat, kdy byla tato území vyhlášena jako chráněná a co je předmětem jejich ochrany. Připojeny budou i fotografie těchto území. Na mapovém listu bude vyčleněno i místo pro text, který bude informovat o systému ochrany přírody v ČR.

9. strana*

Ochrana přírody – pokračování

V horní části prostředního mapového listu, který se bude zabývat přírodou, budou dvě mapy v měřítku 1 : 250 000. První mapa bude vyobrazovat biocentra a biokoridory a druhá mapa bude kartogramem podávat informaci o koeficientu ekologické stability (dále jen KES). Součástí těchto dvou map bude popisná část, která bude informovat o systému ÚSES v obecné rovině a také o tom, co je to KES.

Spodek mapového listu bude patřit problematice plánovaného hlubinného úložiště jaderného odpadu v lokalitě Magdaléna. Text bude zaměřen na celkový průběh jednání o umístění úložiště. Dále v něm bude pojednáno, jak se k tomuto problému staví místní

obyvatelstvo. Nebudou chybět ani informace o Správě úložišť radioaktivních odpadů. Součástí tohoto tématu bude mapa velkého měřítka s danou lokalitou, na které by v budoucnu mohlo být úložiště vybudováno a také doplňková mapa ČR, kde budou bodově vyznačeny další lokality, o nichž se také v této souvislosti uvažuje.

10. strana

Ochrana přírody – pokračování

V horní části mapového listu bude mapa v měřítku 1 : 250 000, ze které se čtenář dozví, kde může najít chráněné (památné) stromy na území mikroregionu. Vedle této mapy bude tabulka, která bude informovat o tom, o jaký druh stromu se jedná, bude v ní upřesněna i jeho poloha a jméno stromu. Bude zmíněn i prales Jehliště.

Tento mapový list se nebude zabývat pouze ochranou přírody, ale také tématy biologického rázu. Druhou mapou téhož měřítka na této straně bude mapa potenciální vegetace. Poslední mapou v měřítku 1 : 250 000 bude mapa bioregionálního členění. Díky této mapě a na ni navazujícího textu bude uživatel informován o fauně a flóře, která se na území mikroregionu nachází. V této části se předpokládá vyšší množství ilustrujících fotografií.

11. strana

Geologie

Téma geologie bude v atlase zaujímat jednu stranu. Té bude dominovat mapa v měřítku 1 : 150 000, na níž bude vyobrazeno geologické složení území mikroregionu. Součástí tohoto tématu bude také mapa geologických oblastí Českého masívu (moldanubikum apod.), která bude mít především doplňkový charakter. V pravém dolním rohu bude umístěna fotografie skalního útvaru Čertovo břemeno. Vedle ní bude text o tom, že podle tohoto útvaru dostal určitý typ plutonu. Zbytek mapového listu bude pokrývat textové pole, které bude pojednávat o geologickém složení mikroregionu a geologickém vývoji ČR obecně.

12. strana

Geomorfologie

Jako tématu předešlému, i tomuto bude určena jedna strana. V levém horním rohu mapového listu bude mapa geomorfologického členění až po úroveň okrsků v měřítku 1 : 250 000. Mapa bude zahrnovat i širší okolí mikroregionu, aby čtenář atlasu získal

povědomí o geomorfologickém členění středně velkých celků. Vedle mapy bude tabulka geomorfologického členění od systému až po okrsky na území mikroregionu.

Druhá mapa, též v měřítku 1 : 250 000, bude zaměřena na orientaci reliéfu podle světových stran. Dále na tomto mapovém listu bude text o Českém Meránu, neboť se jedná o charakteristický geomorfologický prvek mikroregionu. Součástí bude i fotografie pořízená z Javorové skály, o které bude též písemně informováno.

Posledním mapovým prvkem bude příčný profil skrze mikroregion. Aby čtenář věděl, kudy pomyslná přímka příčného profilu prochází, bude tato osa zobrazena na mapě orientace reliéfu.

13. strana

Půdy a využití země

Hlavním prvkem této strany bude mapa v měřítku 1 : 150 000 znázorňující využití země. Vedle ní bude umístěn výsečový graf, který bude ukazovat podíl jednotlivých typů pozemků (městská zástavba, jehličnaté lesy, smíšené lesy, zemědělské oblasti, vodní plochy apod.).

Ve spodní části listu bude umístěna mapa mikroregionu v měřítku 1 : 250 000, která bude zobrazovat půdní typy. Textová část bude popisovat jednotlivé typy a druhy půd, uživatel atlasu se dozví, které půdy jsou na území ČR nejčastější či o jejich poškozování.

14. strana

Vodstvo

Velkou část tohoto mapového listu zaujímá mapa v měřítku 1 : 150 000. Na ní bude zobrazena síť vodních toků a vodních ploch (v tomto případě pouze rybníků) s názvy. Podkladem mapy bude výškové členění reliéfu. Jedinou fotografií k tomuto tématu bude fotografie říčky Smutné. Ve spodní části budou umístěny dva grafy průměrných měsíčních průtoků Smutné a potoku Mastníku (vodoměrné stanice měřící průtok se nachází mimo území mikroregionu: stanice Radíč pro Mastník a stanice Rataje pro Smutnou). Krátká část textu bude věnována i povodním v roce 2002 a jejich následků na území mikroregionu. Posledním mapovým prvkem bude mapa v měřítku 1 : 250 000, jež bude kartogramem vyobrazovat podíl vodních ploch na celkové rozloze jednotlivých obcí mikroregionu.

Podnebí

Podnebí je posledním tématem z tematického bloku Příroda. Toto téma bude reprezentovat mapa klimatických oblastí podle Quitta. Mapa bude v měřítku 1 : 250 000 a bude ukazovat mikroregion s širším okolím. V blízkosti této mapy bude i doplňková mapa ČR, také se zobrazením klimatických oblastí. V dolní polovině mapového listu se bude nacházet tabulka, ve které budou k jednotlivým klimatickým oblastem přiřazeny jejich charakteristiky. V měřítku 1 : 500 000 budou vytvořeny mapy pomocí areálové metody, které budou ukazovat průměrné roční srážky a teploty. Textová část bude pojednávat o pojmu Česká Sibiř.

7.5 Cestovní ruch

16. strana*

Turistika

Téma Turistika otevírá tematický blok Cestovní ruch. Tomuto tématu jsou vyčleněny dva mapové listy. Prvnímu bude dominovat velká mapa v měřítku 1 : 120 000. Z této mapy uživatel atlasu zjistí a kudy vedou pěší turistické trasy (klasické červené, modré, zelené a žluté). Na mapě budou vyznačeny i naučné stezky a vyhlídková trasa. Podkladem této mapy bude jednoduchá silniční síť bez rozlišení třídy komunikací. Vedle mapy bude značka, která označuje naučné stezky. Součástí mapového listu bude i informace, kolik je v současné době vybudováno kilometrů turistických tras na území ČR. V dolní části listu bude text o konkrétních naučných stezkách (kudy vedou, počet zastavení apod.).

17. strana*

Turistika – pokračování

Druhý list bude zaměřen především na popisnou část. Jedinou mapou, která se zde bude nacházet, bude kreslená podrobná mapa Městské památkové zóny Sedlce-Prčice (ukázka zařazení již existujících materiálů svazku obcí do atlasu). Vedle mapy budou umístěny informace o této památkové zóně. Zbylou část mapového listu bude vyplňovat text o projektu Greenways Čertovo břemeno (v textu bude umístěno i jeho logo), o Putování za kapličkami Českého Meránu. Prostor dostane také známý Pochod Praha – Prčice. Zbylé plochy budou případně doplněny o fotografie a loga.

Cykloturistika

Toto téma bude reprezentovat mapa v měřítku 1 : 150 000. Na ní budou znázorněny cyklotrasy vedoucí skrz území mikroregionu a místní cyklotrasy spadající pod Greenways Čertovo břemeno. Nebude chybět ani průběh dálkové cyklistické trasy Greenways Praha – Vídeň. Pomocí bodové metody budou na mapě vyznačena zařízení, která jsou součástí projektu Cyklisté vítáni. I v tomto případě bude podkladem mapy silniční síť. Textová část bude informovat o tomto projektu, o Greenways Praha – Vídeň (součástí tohoto popisu bude i logo této trasy a nejspíš i jednoduchá mapa průběhu trasy) a o počtu kilometrů cyklotras na území ČR.

Zimní turistika / Lyžařské areály

Na mapě v měřítku 1 : 150 000 budou vyznačeny místní běžkařské trasy a vyznačeny lyžařské areály. V textové části bude text především o Monínci, jakožto o největším, nejen lyžařském, sportovním areálu na území mikroregionu. Součástí tohoto popisu bude i obrázek se schématem areálu. Zbylé volné plochy budou vyhrazeny pro fotografie.

Turistické zajímavosti

Tento mapový list čtenáře seznámí se zajímavými objekty, se kterými se může v mikroregionu setkat. Mapa bude v měřítku 1 : 120 000 a turistické zajímavosti v ní budou vyobrazeny pomocí obrázků, viz Příloha 4. V mapě budou vyobrazeny zámky, tvrze, kostely, kaple či židovské hřbitovy nebo i stará poštovna ze Sněžky, která byla na území mikroregionu přestěhována. Kolem mapy budou fotografie těchto míst.

Ostatní volnočasové aktivity

Tento mapový list se bude věnovat dalším aktivitám, které může návštěvník na území mikroregionu vykonávat. V horní části listu bude umístěn plán golfového hřiště, které provozuje Golf klub Čertovo břemeno. Napravo od plánu bude text o golfovém klubu a jeho fotografie. Dalšími popisovanými aktivitami budou možnosti sportovního rybolovu na území mikroregionu. Ve spodní část listu budou dvě mapy v měřítku

1 : 250 000. Na jedné budou vyobrazena fotbalová a tenisová hřiště a místa s možností táboření. Druhá bude pomocí kartogramu vyjadřovat podíl podnikatelů v cestovním ruchu na celkovém počtu podnikatelů v jednotlivých obcích mikroregionu.

22. strana

Ubytovací a občerstvovací zařízení

Mapa v měřítku 1 : 150 000 bude bodovou metodou vyjadřovat, kde se v mikroregionu nalézají podniky, kde se dá přenocovat a občerstvit se. Pod touto mapou bude tabulka, ze které se čtenář dozví přesnou adresu daného zařízení, telefonní číslo a otevírací dobu.

7.6 Obyvatelstvo

23. strana

Vývoj počtu obyvatel

Obyvatelstvu budou vyhrazeny čtyři mapové listy. První z nich bude zaměřen na historický a současný vývoj počtu obyvatel. Na mapě v měřítku 1 : 150 000 bude sloupcovým kartodiagramem znázorněn krátkodobý vývoj počtu obyvatel v jednotlivých obcích za roky 1991, 2001 a 2011. Podkladem bude kartogram současné hustoty zalidnění.

Graf, který bude zobrazovat dlouhodobý vývoj počtu obyvatel mikroregionu a ČR mezi lety 1869–2011, bude umístěn ve spodní části listu. Jeho součástí bude také mapa vyjadřující průměrný roční přírůstek či úbytek obyvatelstva migrací mezi roky 2007 a 2011. Textová část okomentuje mapy a grafy.

24. strana

Struktura obyvatelstva

Součástí tohoto tématu budou mapy v měřítku 1 : 250 000. První z nich bude vyjadřovat věkovou strukturu obyvatelstva v jednotlivých obcích pomocí indexu stáří (počet osob starších 65 let na 100 dětí mladších 15 let). Tento index bude zobrazen kartogramem. Na něm bude pomocí výsečového grafu znázorněna věková struktura ve smyslu předproduktivní, produktivní a poproduktivní složky obyvatelstva. Velikost grafů se bude zároveň odvíjet od počtu obyvatel obce.

Druhá mapa bude výsečovým grafem obdobně vyjadřovat podíl mužů a žen na celkovém obyvatelstvu.

Třetí mapa bude v podobném duchu informovat o struktuře obyvatelstva podle vzdělání (bez vzdělání – základní a neukončené základní – vyučení a střední odborné bez maturity – úplné střední s maturitou – vyšší odborné a nástavbové – vysokoškolské – nezjištěné) a poslední mapa bude kartogramem vyjadřovat míru religiozity.

Tato část atlasu bude bez popisné části, tu nahradí upřesňující tabulky zmapovaných jevů.

25. strana*

Ekonomika

Mapy představující ekonomiku mikroregionu budou vyhotoveny ve stejném měřítku, jako mapy předchozího tématu. Na první mapě bude kartogramem zobrazen podíl EAO na celkovém počtu obyvatel jednotlivých obcí. Tatož mapa bude doplněna o výšečový graf, jenž bude ukazovat podíl mužů a žen na EAO.

Pomocí druhé mapy se čtenář dozví, jakou věkovou strukturu má EAO. Ta bude členěna do následujících věkových struktur: 15–24 let, 25–34 let, 35–44 let, 45–54 let, 55–59 let, 60 a více let. Tento jev bude vyjádřen prostřednictvím sloupcového kartodiagramu.

Třetí mapa bude výšečovým grafem vyjadřovat podíl EAO v priméru, sekundéru a terciéru.

Ze čtvrté mapy se čtenář dozví o tom, jaký podíl EAO dojíždí do zaměstnání v rámci obce, v rámci okresu, v rámci kraje a do jiného kraje. I tento jev bude vyjádřen výšečovým grafem.

Spodní část mapového listu bude zaujímat text o nezaměstnanosti. Vedle něj bude graf, jenž bude vyjadřovat dlouhodobou nezaměstnanost dohromady za všechny obce mikroregionu ve srovnání s průměrnou nezaměstnaností ČR za stejný časový úsek.

7.7 Doprava

26. strana

Dopravní infrastruktura

Téma Doprava se bude nacházet na jediném dvojlistu. První mapový list bude patřit velké mapě v měřítku 1 : 120 000, která bude zobrazovat dopravní infrastrukturu mikroregionu. Čtenář z ní zjistí, jaké silniční komunikace a železniční tratě skrze mikroregion vedou. Silnice budou mít označení a budou rozlišeny podle druhů tříd.

Mapa by měla být doplněna i o zastávky veřejné hromadné dopravy. V blízkosti této mapy bude mapa doplňková, která bude vyjadřovat průměrný počet kilometrů silniční sítě na 1 km² rozlohy obce. Posledním mapovým prvkem bude tabulka s kilometráží dopravní infrastruktury.

27. strana

Kvalita dopravní sítě a obslužnost veřejnou hromadnou dopravou

Část této strany se bude věnovat dálnici D3, která částečně vede skrze mikroregion. Textová část bude popisovat historii této stavby a její významné milníky. Zároveň bude analyzována současná situace a zmíněny předpokládané termíny otevření jednotlivých úseků stavby. Součástí tématu bude mapa výřezu té části ČR, kterou dálnice probíhá a bude probíhat v budoucnu.

V jiné části listu se uživatel atlasu seznámí s IV. tranzitním železničním koridorem a dalšími koridory. V popisu budou obdobné informace, jako u dálnice. Mapa ČR bude zobrazovat všechny čtyři železniční koridory, přičemž IV. koridor bude zvýrazněn. Zároveň text popíše i důvody toho, proč např. do Sedlce-Prčice, jakožto největšího sídla mikroregionu, nebyla v minulosti zavedena železniční trať.

V dolní části mapového listu bude mapa v měřítku 1 : 250 000. Ta bude zobrazovat obslužnost obcí veřejnou hromadnou dopravou ve smyslu, v jakém je popsána v kapitole 4.11. Barevně budou odlišeny obce podle toho, pod jakou ORP spadají. Výšečovým grafem bude znázorněn podíl autobusové, železniční a smíšené dopravy na denním počtu spojů celkem. Velikost grafu se bude odvíjet od počtu spojů dohromady. Vedle mapy bude tabulka zpřesňující údaje v mapě.

7.8 Hospodářství

28. strana

Zemědělství

Mapa v měřítku 1 : 250 000 bude kartogramem vyjadřovat podíl zemědělské půdy na celkové rozloze obcí, zároveň bude výšečovým grafem znázorněn podíl orné půdy na půdě zemědělské. Doplňková mapa bude ukazovat podíl zemědělské půdy v celorepublikovém měřítku. Druhá mapa bude vyvedena v tomtéž měřítku a bude zobrazovat podíl podnikatelů v primárním sektoru na celkovém počtu podnikatelů v obcích.

Průmysl

Průmysl bude zastupovat stejně velká mapa vyjadřující podíl EAO pracujícího v sekundárním sektoru na celkovém počtu EAO. Textová část bude pojednávat o místních podnicích a velkých zaměstnavatelích. Když zbude místo, bude do něj vložena ilustrační fotografie některého z podniků.

7.9 Služby

29. strana

Školství, zdravotnictví a sociální péče

Všechny mapy toho tematického bloku budou vytvořeny v měřítku 1 : 250 000.

Školství bude zastupovat mapa, která čtenáři ukáže, v jakých obcích se nachází mateřská nebo základní škola s rozlišením, zda jde pouze o 1., nebo i o 2. stupeň základní školy. To bude znázorněno pomocí obrázkových symbolů. Kartogram bude ukazovat podíl dětí na celkovém počtu obyvatel obce.

Druhá mapa bude obdobně zobrazovat, v jakých obcích se nachází praktický lékař pro děti, praktický lékař pro dospělé, stomatolog a gynekolog a také dům s pečovatelskou službou. Zároveň bude rozlišeno, zda-li se jedná o samostatnou ordinaci, či jen o detašované pracoviště.

Technická infrastruktura

Mapa technické infrastruktury bude znázorňovat, ve kterých obcích mají kanalizaci a ČOV a do kterých obcí je zaveden plyn.

Ostatní služby

Čtvrtá a poslední mapa tohoto bloku bude kombinovat několik druhů služeb. V jedné mapě tak bude zobrazeno, v kterých obcích se nachází policejní stanice, sbor dobrovolných hasičů, pošta a knihovna.

Textová část okomentuje mapovanou problematiku.

7.10 Brownfields

30. strana

Tematickou část atlasu zakončí velká mapa brownfields v měřítku 1 : 120 000. Ta bude bodovou metodou ukazovat, kde se nachází brownfields na území mikroregionu. Kolem této mapy bude několik fotografií, které budou ilustrovat mapovanou

problematiku. Od těchto fotografií povedou šipky do mapy na místa, kde se skutečně vyfocený brownfield nalézá. Textová část se bude vysvětlovat termín brownfields a popíše problematiku s ním spojenou.

7.11 Rozvoj mikroregionu

31. strana

V horní části této poslední strany atlasu se bude nacházet SWOT analýza. Pod ní bude popsána problematika udržitelného rozvoje. Text se bude zabývat i plánovaným způsobem rozvoje mikroregionu.

Závěr

Bakalářská práce představuje koncepci atlasu rozvoje mikroregionu Čertovo břemeno. Výsledná podoba navrhovaného atlasu je odrazem zpracování dílčích cílů, které byly stanoveny v úvodu práce. V koncepci atlasu se odrazilo také návrhy zástupce tohoto mikroregionu.

Koncepcí atlasu se opírá o komplexní geografickou analýzu zájmového území, jež byla prvním z dílčích cílů. Díky ní byly nalezeny silné stránky mikroregionu, které mohou napomoci jeho rozvoji, a jeho slabé stránky, které je potřeba eliminovat. Z geografické analýzy – fyzickogeografické i socioekonomické – vyplývá, že největší rozvojová příležitost mikroregionu spočívá v jeho přírodním bohatství. Nezničená příroda, především v oblasti Přírodního parku Jistebnická vrchovina, je největší předností mikroregionu a ten by toho měl využít ve svůj prospěch. Tato zachovalá krajina je díky své atraktivitě vhodným cílem turistů, a tak by měly jednotlivé obce a podnikatelé mikroregionu zaujímat vstřícný postoj vůči cestovnímu ruchu, z jehož podpory plyne finanční zisk. Proto tato témata – ochrana přírody a cestovní ruch – mají v navrhovaném atlase významné zastoupení. V koncepci jsou také navržena témata, která poukazují na problémy, jejichž vyzdvižením a následným vyřešením se může mikroregion rozvíjet. Jedná se např. o chybějící dálnici, hrozbu stavby hlubinného úložiště radioaktivního odpadu či vyšší míru nezaměstnanosti v některých obcích mikroregionu.

Koncepcí atlasu byla vypracována i za pomoci druhého vytyčeného dílčího cíle. Tím bylo vytvoření přehledu zdrojů geografických dat získatelných pro dané území. Tento cíl byl naplněn v kapitole 3.

Grafické ztvárnění atlasu rozvoje mikroregionu bylo inspirováno především dvěma existujícími atlasy životního prostředí. Získané poznatky byly promítnuty do šesti vytvořených ukázkových mapových listů. Pro jejich tvorbu musela být vybrána vhodná měřítko a hlavně navržena vhodná a především jednotná grafická podoba tematických bloků atlasu, a to od výběru podkladové barvy přes rozvržení jednotlivých mapových prvků až po výběr stylu nadpisů. Díky tomu je zaručena atraktivní podoba navrhovaného díla.

Stanovené cíle této bakalářské práce se povedlo naplnit. V současnosti, kdy se běžnou součástí života staly počítače a internet, se dá uvažovat i o digitální formě

tohoto atlasu. Stal by se tak mnohem dostupnější pro potenciální uživatele a problematika rozvoje mikroregionu Společenství obcí Čertovo břemeno by se tak dostala do povědomí více lidí, než kdyby byl vydán pouze v tištěné podobě.

Seznam literatury

ALBRECHT, J. (2003): Chráněná území ČR VIII.: Českobudějovicko. Agentura ochrany přírody a krajiny ČR, Praha, 807 s.

BREWER, C. A. (2005): Designing Better Maps: A Guide for GIS Users. ESRI Press, Redlands, 203 s.

CULEK, M. (1995): Biogeografické členění České republiky. ENIGMA, Praha, 347 s.

ČADILOVÁ, O., TESAŘÍKOVÁ, S. (2012): Jistebnice: město husitského kancionálu. Nakladatelství a vydavatelství Marolí, Příbram, 162 s.

DEMEK, J., MACKOVČIN, P. (2006): Zeměpisný lexikon ČR: Hory a nížiny. AOPK ČR, Brno, 580 s.

KLAUDYS, M. (2012): Prales Jehliště a (Čertovo) věčné břemeno. Veronica: Časopis pro ochranu krajiny a přírody. Roč. 25, č. 6, s. 30.

Kolektiv autorů (2005): Tematický atlas Středočeského kraje. Kartografie Praha, Praha, 24 s.

Kolektiv autorů (2009): Tematický atlas Karlovarského kraje. Kartografie Praha, Praha, 24 s.

KOŠKOVÁ, I., MODRÝ, M., ŠMÍDA, J. (2008): Atlas životního prostředí Libereckého kraje. Liberecký kraj, Liberec, 44 s.

MIKULÍK, O., VOŽENÍLEK, V., VAISHAR, A. (2008): Studium rozvoje regionu založené na vizualizaci geoinformačních databází. Univerzita Palackého v Olomouci, Olomouc, 181 s.

QUITT, E. (1971): Klimatické oblasti Československa. Československá akademie věd, Brno, 73 s.

RAPANT, P. (2006): Geoinformační technologie. VŠB – Technická univerzita Ostrava, Ostrava, 101 s.

SEDLÁČEK, Z. (2011): Rozvojová strategie mikroregionu Společenství obcí Čertovo břemeno: Aktualizace - prosinec 2011, 20 s.

SVOBODA, J. (1964): Regionální geologie ČSSR: Díl 1, Český masiv. Sv. 1, Krystalinikum. Nakladatelství ČSAV, Praha, 377 s.

VOŽENÍLEK, V. (1999): Aplikovaná kartografie I.: tematické mapy. Univerzita Palackého v Olomouci, Olomouc, 168 s.

VOŽENÍLEK, V., KILIÁNOVÁ, H., KADLČÍKOVÁ, J., BURIAN, J. (2008): *Hranicko: atlas rozvoje mikroregionu*. Univerzita Palackého v Olomouci, Olomouc, 174 s.

Internetové zdroje

Centrum pro regionální rozvoj ČR (CRR ČR): Obce – ČR.

<http://www.risy.cz/cs/vyhledavace/obce> (dostupné 20. 4. 2013)

Český hydrometeorologický ústav: Historie ústavu.

http://www.chmi.cz/portal/dt?portal_lang=cs&menu=JSPTabContainer/P5_0_O_nas/P5_2_Historie_ustavu&last=false (dostupné 20. 4. 2013)

Český statistický úřad: Veřejná databáze.

<http://vdb.czso.cz/vdbvo/uvod.jsp> (dostupné 20. 4. 2013)

IDOS: Jízdní řády.

<http://jizdnirady.idnes.cz/vlakyautobusymhdvse/spojeni/> (dostupné 4. 2. 2013)

Integrovaný portál MPSV: Statistiky nezaměstnanosti z územního hlediska.

<http://portal.mpsv.cz/sz/stat/nz/uzem> (dostupné 20. 4. 2013)

Kolektiv autorů (2008): Tematický atlas Olomouckého kraje. 32 s.

<http://www.kr-olomoucky.cz/clanky/dokumenty/124/tematicky-atlas-olomouckeho-kraje.pdf> (dostupné 20. 4. 2013)

Kolektiv autorů (2011): Atlas životního prostředí Moravskoslezského kraje. 76 s.

<http://iszp.kr-moravskoslezsky.cz/assets/temata/publikace/atlas-zivotniho-prostredi-moravskoslezskeho-kraje.pdf> (dostupné 20. 4. 2013)

MAS Krajina srdce: Turistická destinace.

<http://www.maskrajinasrdce.cz/page/turisticka-destinace> (dostupné 20. 4. 2013)

Městský úřad Tábor - odbor územního rozvoje (2012): Územně analytické podklady obce s rozšířenou působností Tábor: Podklady pro rozbor udržitelného rozvoje území. 107 s.

http://www.taborcz.eu/VismoOnline_ActionScripts/File.ashx?id_org=16470&id_dokumenty=15846 (dostupné 20. 4. 2013)

RŮŽKOVÁ, J., ŠKRABAL, J. (2006): Historický lexikon obcí České republiky 1869-2005: 1. díl. 759 s.

[https://www.czso.cz/csu/2004edicniplan.nsf/t/9200404384/\\$File/13n106cd1.pdf](https://www.czso.cz/csu/2004edicniplan.nsf/t/9200404384/$File/13n106cd1.pdf)

(dostupné 20. 4. 2013)

Společenství obcí Čertovo břemeno: O mikroregionu.

<http://www.certovo-bremeno.cz/section.php?id=24> (dostupné 20. 4. 2013)

ŠAFÁŘOVÁ, B., ŠKRABAL, I.: Mikroregiony a místní akční skupiny.

<http://www.mvcr.cz/clanek/mikroregiony-a-mistni-akcni-skupiny.aspx> (dostupné 20. 4.

2013)

TOUŠEK, V., FŇUKAL, M., KLADIVO, P., LÉTAL, A., JUREK, M. (2008): Vysočina: Tematický atlas. 35 s.

http://extranet.kr-vysocina.cz/download/pdf/edice/Atlas_Vysociny.pdf (dostupné 20. 4.

2013)

Zdroje použité při tvorbě mapových listů

1. Mapový list HISTORIE

Text o připojování místních částí

Státní okresní archiv Žďár nad Sázavou: Text přednášky z roku 2010 o slučování a rozlučování obcí a úpravách jejich názvů. 9 s.

<http://home.tiscali.cz/sokazr/kroniky/slucovan.doc> (dostupné 20. 4. 2013)

Text o historickém osídlení území

CIKHART, R. (1925): Minulost města Jistebnice. Město Jistebnice, Tábor, 63 s.

2. Mapový list PŘÍRODA – Ochrana přírody

Text o PŘP Jistebnická vrchovina

ALBRECHT, J. (2003): Chráněná území ČR VIII.: Českobudějovicko. Agentura ochrany přírody a krajiny ČR, Praha, 807 s.

SEDLÁČEK, Z. (2011): Rozvojová strategie mikroregionu Společenství obcí Čertovo břemeno: Aktualizace - prosinec 2011, 20 s.

Text o NPP Stročov a PP Zeman

Český svaz ochránců přírody: Zvláště chráněná území v okrese Tábor.

<http://csop.wz.cz/pages/chuvo.html#20> (dostupné 20. 4. 2013)

Fotografie PP Zeman

Autor: Richenza (uživatel serveru Wikimedia Commons)

[http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Zeman_\(p%C5%99%C3%ADrodn%C3%AD_pam%C3%A1tk\)_%284%29.jpg](http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Zeman_(p%C5%99%C3%ADrodn%C3%AD_pam%C3%A1tk)_%284%29.jpg) (dostupné 20. 4. 2013)

Ostatní fotografie

Archiv autora práce.

3. Mapový list PŘÍRODA – Ochrana přírody – pokračování

Text o ÚSES

Portál ÚSES: Územní systém ekologické stability: ÚSES – skladebné části.

<http://www.uses.cz/1.28-uses-skladebne-casti> (dostupné 20. 4. 2013)

Text o KES

Indikátory udržitelného rozvoje na místní úrovni: Metodika výpočtu koeficientu ekologické stability KES.

<http://www.indikatory.eu/metodika-vypoctu-koeficientu-ekologicke-stability-kes>

(dostupné 20. 4. 2013)

Text o problematice hlubinného úložiště radioaktivních odpadů

Deník Referendum: Božejovická výzva.

<http://denikreferendum.cz/clanek/7661-bozejovicka-vyzva> (dostupné 20. 4. 2013)

SÚRAO – Správa úložišť radioaktivních odpadů: Základní informace.

<http://suraio.cz/cze/O-SURAO/Zakladni-informace> (dostupné 20. 4. 2013)

4. Mapový list CESTOVNÍ RUCH – Turistika

Text o Naučné stezce Jistebnickými sady

Společenství obcí Čertovo břemeno: Naučné stezky.

<http://www.certovo-bremeno.cz/section.php?id=82> (dostupné 20. 4. 2013)

Text o Naučné stezce Nadějkovsko

Kolektiv autorů (2007): Naučná stezka Nadějkovsko a Nadějkovská Rodinná stezka. Obec Nadějkov, Olbramovice, 63 s.

5. Mapový list CESTOVNÍ RUCH – Turistika – pokračování

Mapa vycházkového okruhu Městské památkové zóny

Město Sedlec-Prčice: Vycházkový okruh Městskou památkovou zónou.

<http://www.sedlec-prcice.cz/cz/historie-a-zajimavosti-mesta-a-kraje/vychazkovy-okruh-mestskou-pamatkovou-zonou/> (dostupné 20. 4. 2013)

Text o Městské památkové zóně

Město Sedlec-Prčice: Aktualizace Programu regenerace Městské památkové zóny Sedlec-Prčice.

<http://www.sedlec-prcice.cz/cz/mesto-sedlec-prcice/samosprava-mesta/mestska-pamatkova-zona/> (dostupné 20. 4. 2013)

Text o Putování za kapličkami Českého Meránu

Město Sedlec-Prčice: Z Prčice za kapličkami Českého Meránu.

<http://www.sedlec-prcice.cz/text/cz/z-prcice-za-kaplickami-ceskeho-meranu/> (dostupné 20. 4. 2013)

Text o Pochodu Praha – Prčice

Pochod Praha – Prčice: Kapitoly z historie pochodu aneb střípky a perličky na pokračování.

<http://www.praha-prcice.cz/historie> (dostupné 20. 4. 2013)

Text o Greenways Čertovo břemeno

Společenství obcí Čertovo břemeno: Turistické informace.

<http://www.certovo-bremeno.cz/section.php?id=30> (dostupné 20. 4. 2013)

Fotografie

Archiv autora této práce.

6. Mapový list OBYVATELSTVO – Ekonomika

Graf nezaměstnanosti

Integrovaný portál MPSV: Statistiky nezaměstnanosti z územního hlediska.

<http://portal.mpsv.cz/sz/stat/nz/uzem> (dostupné 20. 4. 2013)

Vlastní zpracování.

Seznam příloh

Příloha 1: Administrativní členění a zařazení mikroregionu

Příloha 2: Poloha mikroregionu

Příloha 3: Vývoj počtu obyvatel v obcích mikroregionu

Příloha 4: Zobrazení kulturních památek

Mapový list: HISTORIE

Mapový list: PŘÍRODA – Ochrana přírody

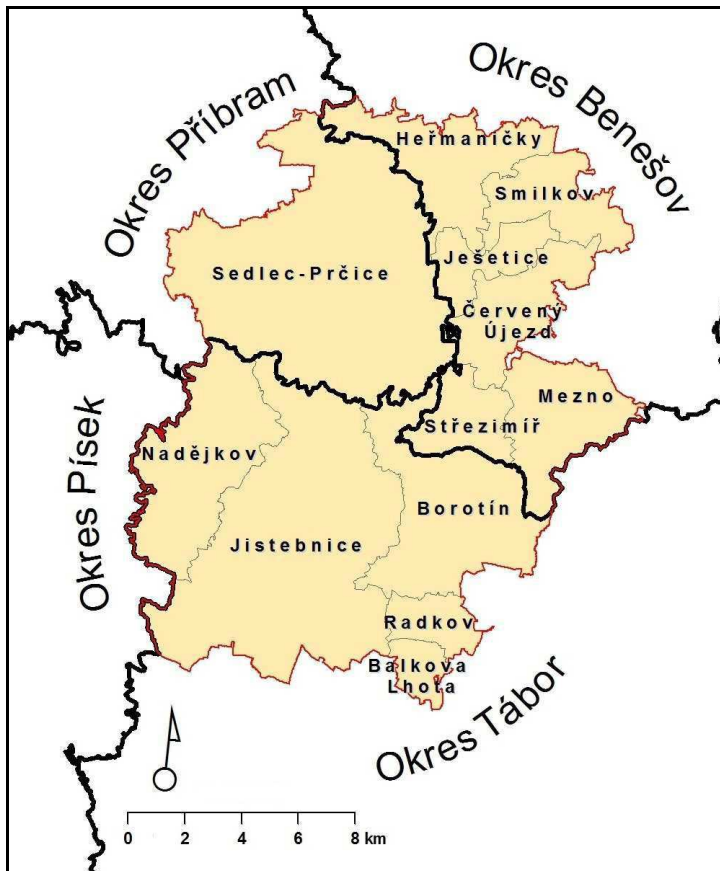
Mapový list: PŘÍRODA – Ochrana přírody – pokračování

Mapový list: CESTOVNÍ RUCH – Turistika

Mapový list: CESTOVNÍ RUCH – Turistika – pokračování

Mapový list: OBYVATELSTVO – Ekonomika

Příloha 1: Administrativní členění a zařazení mikroregionu

Zdroj: ArcČR® 500 v. 3.0, S-JTSK, vlastní zpracování

Příloha 2: Poloha mikroregionu

Zdroj: ArcČR[®] 500 v. 3.0, S-JTSK, vlastní zpracování

Příloha 3: Vývoj počtu obyvatel v obcích mikroregionu

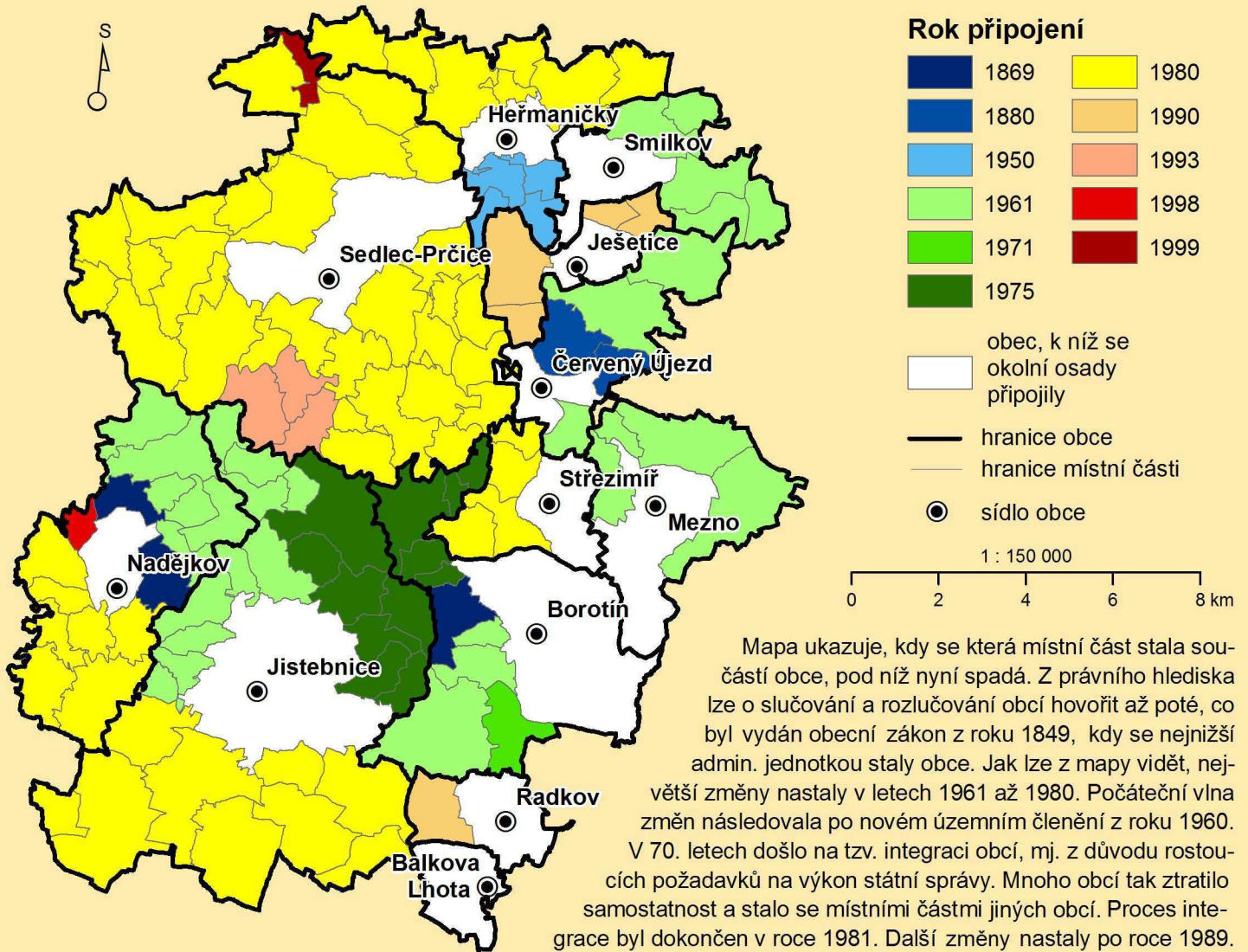
Obec	1869	1880	1890	1900	1910	1921	1930	1950	1961	1970	1980	1991	2001
B. Lhota	247	242	271	233	252	241	213	184	170	145	122	122	124
Borotín	2096	2027	1779	1665	1549	1477	1279	925	923	762	634	545	510
Č. Újezd	789	774	738	670	682	666	609	515	495	410	354	341	303
Heřman.	1575	1378	1259	1212	1192	1293	1284	1060	1029	913	803	725	668
Ješetice	383	376	331	311	332	331	317	233	206	185	173	145	125
Jistebnice	4961	4996	4673	4487	4235	4105	3672	2790	2850	2598	2444	2193	2046
Mezno	1178	1005	896	909	904	960	929	763	623	585	508	420	369
Nadějkov	1793	1854	1745	1661	1583	1526	1414	1053	1110	960	868	791	735
Radkov	401	425	421	419	396	366	333	245	205	187	182	160	140
Sedlec-Pr.	6536	6606	6215	5692	5326	5138	4749	3866	3793	3569	3403	3202	2946
Smilkov	796	690	719	669	683	649	628	518	511	505	461	384	271
Střeziměř	968	867	802	700	686	711	711	551	593	506	408	366	339
Celkem	21723	21240	19849	18628	17820	17463	16138	12703	12508	11325	10360	9394	8576

Zdroj: Historický lexikon obcí České republiky 1869-2005: 1. díl.; vlastní zpracování

Příloha 4: Zobrazení kulturních památek

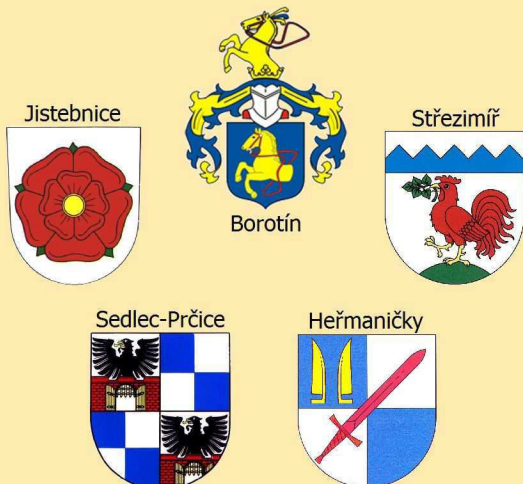
Chronologie připojování místních částí k obcím mikroregionu v průběhu let

Znaky obcí a měst mikroregionu

Historické osídlení území

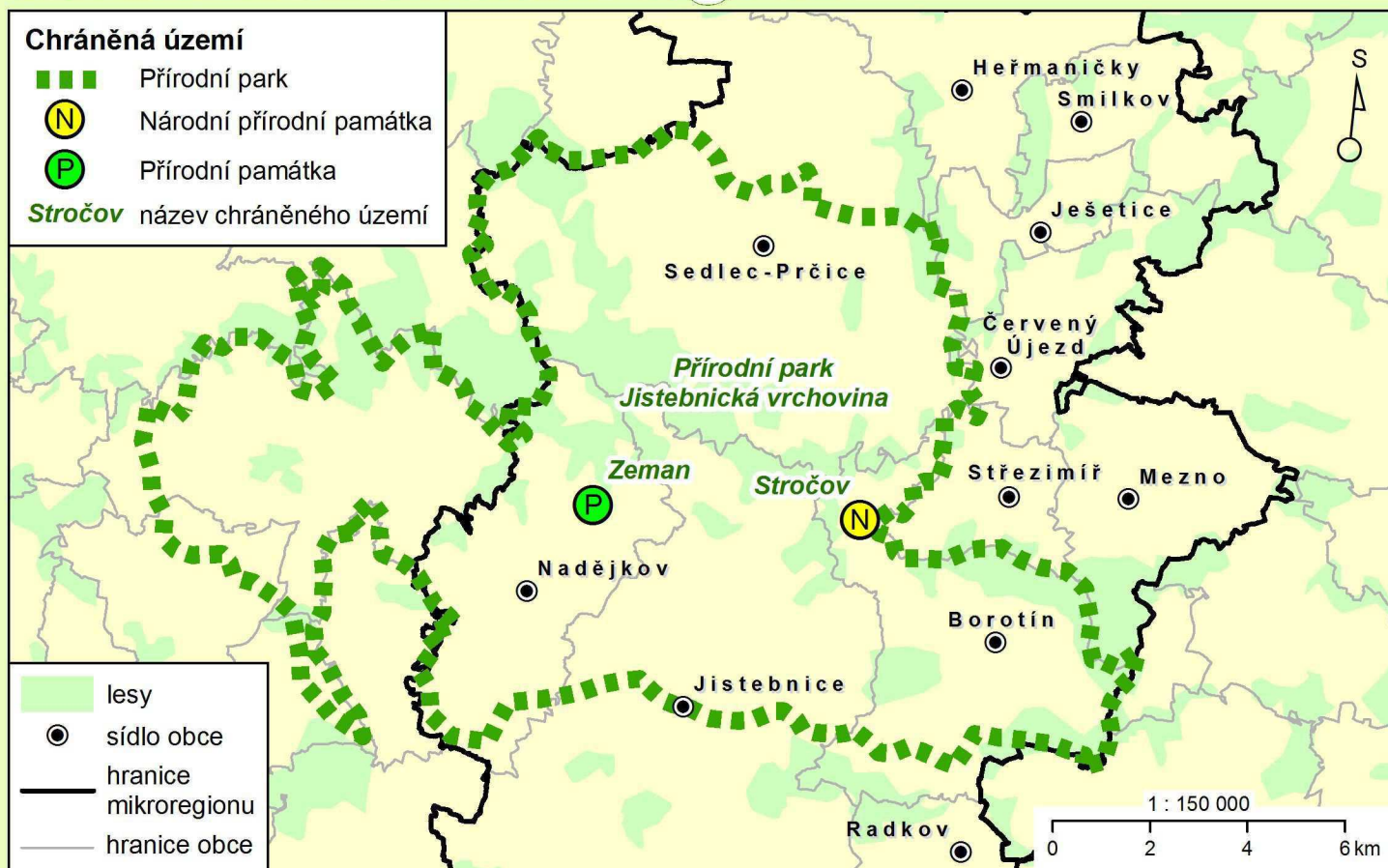
1. písemná zmínka

Území mikroregionu bylo osídleno již v době, o níž nemá historie příliš zpráv. Z této doby (tzv. mladší doby kamenné - neolitu), která se klade do roku ~ 2 tisíce let př. n. l., se zachovaly stopy lidského pobytu v naší krajině, které přítomnost člověka najisto potvrzují. Našly se mnohé kamenné nástroje, pocházející z té doby - např. několik sekerek nebo klínků. Lid, jenž po sobě tyto stopy zanechal v neznámé době zmizel. Jeho místo poté zaujal lid již značně vyspělejší. tomu nechyběly ani základní podmínky usdelého života, jako jsou orba a řemeslo. Po tomto osídlení v kraji zůstaly mohyly, navršená země nebo kámen do tvary kupy, jež sloužila jako hrob.

Balkova L.	1 523
Borotín	12. stol.
Č. Újezd	1 365
Heřmaničky	13. stol.
Ješetice	12. stol.
Jistebnice	1 262
Mezno	1 469
Nadějkov	1 373
Radkov	1 419
Sedlec-Pr.	11. stol.
Smilkov	1 384
Střeziměř	1 219

Chráněná území mikroregionu

Přírodní park Jistebnická vrchovina

Typický ráz krajiny Přírodní park Jistebnická vrchovina

Kvalitní životní prostředí a dobrý stav přírody na území mikroregionu jsou důležité pro jeho celkový charakter. Proto byl na části území v roce 1994 zřízen Přírodní park Jistebnická vrchovina. Ten v té době zasahoval na území obcí Jistebnice, Borotín a Nadějkov. V roce 1996 byla k parku připojena i Sedlecká kotlina. O 8 let později, v roce 2004, byl PŘP rozšířen o několik obcí okresu Písek. Celková rozloha území PŘP činí 152,7 km². Krajina parku je tvořena pestrou mozaikou lesů, polí, luk a pastvin s tradičním extenzivním zemědělstvím, mnoha malými rybníky a velkým množstvím nelesní zeleně. Posláním PŘP je zachovat krajinný ráz s významnými přírodními, krajinnými a také estetickými hodnotami.

Národní přírodní památka Stročov

Předmětem ochrany je podmáčená louka pod rybníkem Stročovský, na které je vcelku hojný výskyt prstnatce májového, kozlíku dvoudomého, všivce lesního a zábělníku bahenního. Hlavním předmětem ochrany je však kriticky ohrožený druh rostoucí na okraji potůčku, jež protéká územím. Jedná se o rozchodník pýřitý, který kvete jen v červnu a v červenci. Území je soukromým pozemkem. NPP je již od roku 1990.

Vlhká louka a rybník

Přírodní památka Zeman

Částečně zarostlý rybník Zeman

Předmětem ochrany je malý rybník s výskytem třtiny nachové zprohýbané. PP je od 8. 11. roku 1993.

Chráněná území v ČR

Velkoplošná zvláště chráněná území

Národní park (celkem 4)
Chráněná krajinná oblast (25)

Maloplošná zvláště chráněná území

Národní přírodní rezervace (111)
Národní přírodní památka (113)
Přírodní rezervace (805)
Přírodní památka (1271)

Obecně chráněná území

Přírodní park (141)
Významný krajinný prvek

Natura 2000

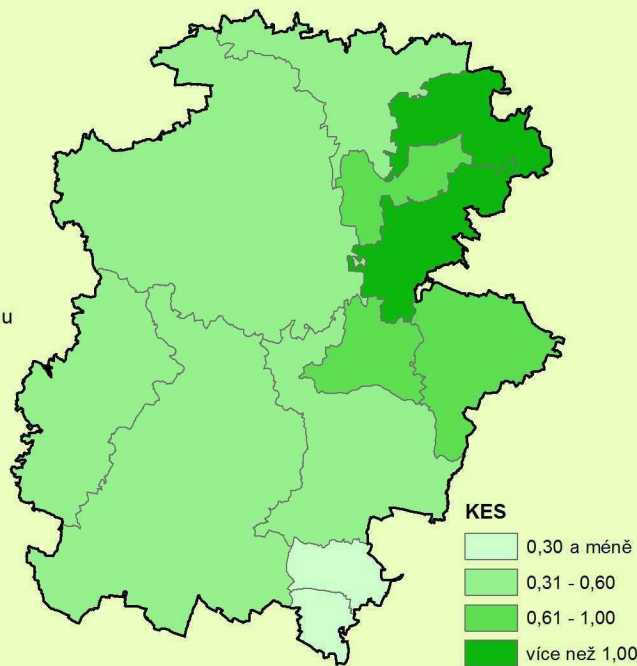
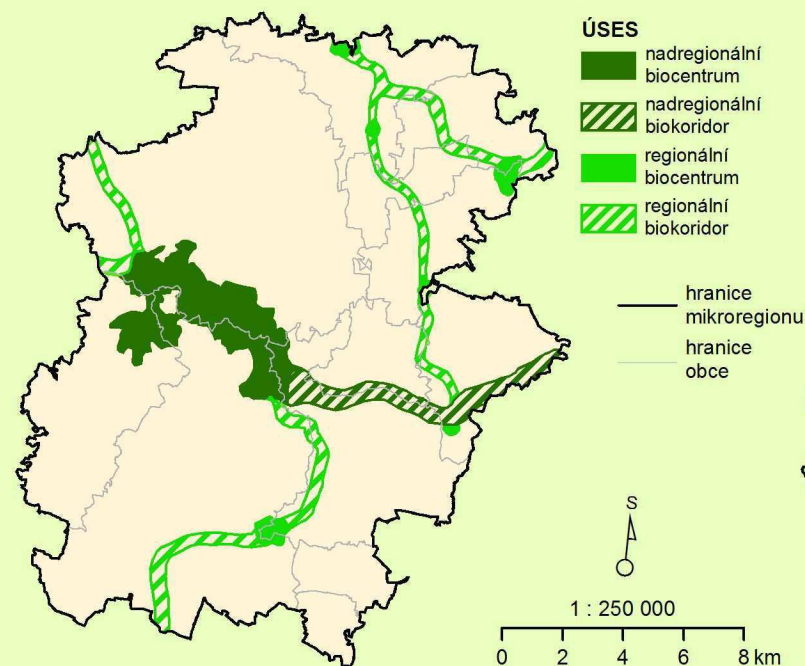
Evropsky významná lokalita (1082)

Ptačí oblast (41)

Památný strom

Územní systém ekologické stability (ÚSES)

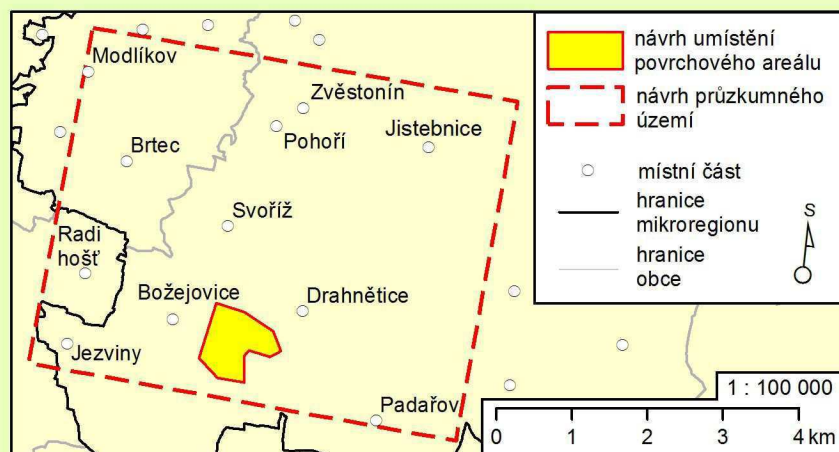
Koeficient ekologické stability (KES)

ÚSES je vzájemně propojený soubor přirozených i pozměněných, avšak přírodě blízkých ekosystémů, které udržují přírodní rovnováhu. Hlavním smyslem ÚSES je posílit ekologickou stabilitu krajiny zachováním nebo obnovením stabilních ekosystémů a jejich vzájemných vazeb. ÚSES je tvořen biokoridorem a biocentrem. Rozlišujeme místní, regionální a nadregionální (nejvýznamnější) ÚSES. Na území mikroregionu se v okolí Javorové skály nachází nadregionální biocentrum Cunkovský hřbet. Na něj navazuje biokoridor, který pokračuje až k Třešti u Jihlavy, kde leží další biocentrum. Biocentrum umožňuje trvalou existenci přirozeného ekosystému. Biokoridor slouží k migraci organismů mezi biocentry.

KES je základní ukazatel ekologické stability v obci. Jde o podíl ekologicky významných ploch (lesy, pastviny, mokřady, rybníky, sady, louky, atd.) ku plochám nízké ekologické stability (zastavěná plocha, orná půda, sady s černým úhorem, chmelnice, vinice, atp.). Území obcí s KES nižším než 0,3 mají zřetelně narušené přírodní struktury (Radkov, Balkova Lhota - zemědělská krajina). KES vyšší než 1 značí vcelku vyváženou krajinu, v níž jsou technické objekty v souladu s přírodou. To je případ území obcí Červený Újezd a Smilkov. Tam, kde je KES vyšší než 3, je přírodní krajina (v ČR jen horské oblasti).

Reálná hrozba výstavby hlubinného úložiště radioaktivních odpadů

Velkou hrozbou pro mikroregion je plánované úložiště vyhořelého jaderného odpadu. Lokalita Magdaléna, která leží na území obcí Jistebnice, Nadějkov a sousedních Božetic, byla poprvé v roce 2000 uvedena na seznamu míst, na kterých by mohlo být v budoucnu postaveno úložiště. To se nelíbí místním občanům, kteří jsou zásadně proti. Tento fakt potvrdila i místní referenda. Obyvatelé se obávají znehodnocení cen nemovitostí a pozemků. V Božejovicích dokonce vznikla tzv. Božejovická výzva - společné prohlášení starostů z vytipovaných lokalit proti hlubinnému úložišti, které putovalo vládě. Úložiště by mělo být vybudováno do roku 2065.

Stát s obcemi komunikuje skrze Správu úložišť radioaktivních odpadů (SÚRAO), která byla zřízena Ministerstvem průmyslu a obchodu ČR k 1. 6. 1997 jako státní organizace na základě atomového zákona. Od roku 2000 je SÚRAO ve smyslu § 51 zákona č. 219/2000 Sb. organizační složkou státu. Mezi nejdůležitější úkoly patří také zajišťování provozu úložišť nízko- a středněaktivních odpadů.

Pěší turistické trasy a stezky v roce 2013

- pěší
- turistické
- trasy
- ⋯ naučná stezka
- ⋯ vyhlídková trasa

Značka naučných stezek

Víte, že v ČR je kolem 40 tisíc km značených turistických tras pro pěší, cyklisty i lyžaře?

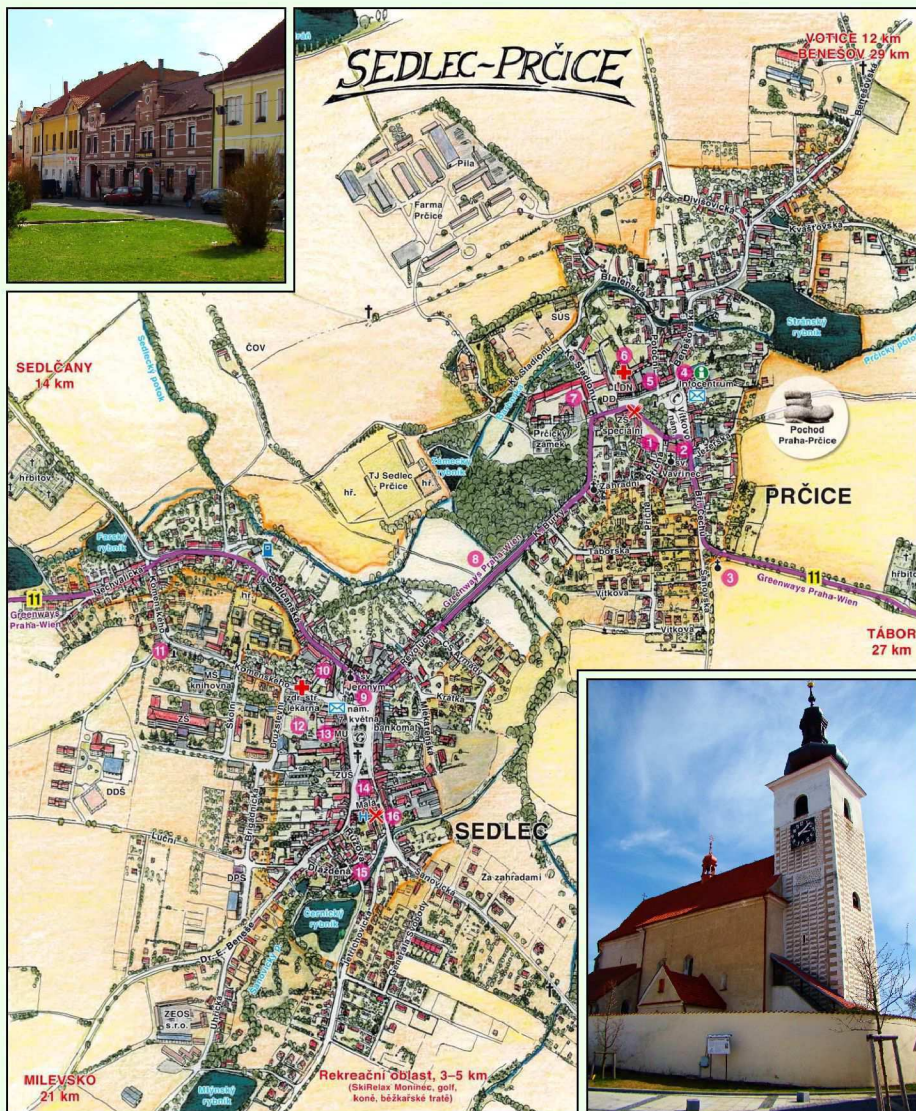
Naučná stezka Jistebnickými sady

Naučná stezka Jistebnickými sady je nenáročná, bezmála pět kilometrů dlouhá okružní trasa. Vycházkový okruh s deseti zastaveními je určen pro pěší turistiku, příznivce horských kol či v zimním období pro vyznavače bílé stopy. Naučná stezka začíná na Náměstí a pokračuje procházkou malebnými sady. Od hráze rybníka Velká Kaplice se dostanete k hřebenu, odkud jsou pěkné romantické výhledy na zdejší krajinu. Starým úvozem se pak vrátíte zpět k Jistebnici. Stezka má 8 zastavení.

Naučná stezka Nadějkovsko

Naučná stezka Nadějkovsko prochází západním a jižním okolím obce. Informační tabule na jejích 15 zastávkách dokumentují historii obce a okolí, připomínají osobitý ráz krajiny a bohatou druhovou rozmanitost rostlin a živočichů. První tabule je umístěna na průčelí fary, značení stezky začíná na dolním okraji náměstí. Stezka měří celkem přibližně 13,5 km, ale je možné ji též rozdělit na dva okruhy, přičemž po prvním okruhu (1. – 8. zastavení) se lze vrátit zpět po silnici do Nadějkova.

Vycházkový okruh Městskou památkovou zónou Sedlec-Prčice

Vysoká koncentrace hodnotných architektonicky zajímavých staveb a citlivě urbanizované venkovské prostředí, kde i zdánlivě prostý zemanský dvorec či tvrz skrývá staletý historický vývoj, nabízí široké možnosti inspirace a studia pro historika umění, fotografa či malíře. Kulturní i umělecký život na panských usedlostech i ve městech Sedlec a Prčice vytvořil řadu kontaktů s osobnostmi politického a uměleckého života, které měly často vliv na rozvoj vzdělanosti a společenského života celého kraje a byly nepochybně jedním z impulsů, jež vedly k popularitě oblasti Českého Meránu jako cíle mnoha turistů.

Historická část města Sedlec-Prčice byla v roce 1992 vyhlášena městskou památkovou zónou. Pro návštěvníky je připraven vycházkový okruh s 16 zastaveními, který je památkovou zónou provede. Turista se seznámí se zajímavými místy města, dozví se více o významných osobnostech, které jsou se Sedlcem a Prčicí spjaty. Leták s mapovou a textovou částí je zdarma k dispozici na Turistickém a informačním centru Sedlec-Prčice.

Putování za kapličkami Českého Meránu

Jedná se o pochod, který vznikl ve spolupráci s Klubem přátel dlouhých kilometrů při TJ Sokol Sedlec-Prčice a Klubem Českých turistů, přičemž jej pořádá Město Sedlec-Prčice a Ateliér Prčice. Pochod návštěvníka kraje provede po nádherné a tajuplné krajině Českého Meránu, ve které je hustě rozseto mnoho krásných kapliček, křížků a božích muk. Ty dotvářejí onen nezaměnitelný kolorit kraje. V roce 2007 proběhl jakýsi nultý - zahřívací ročník. O rok později se konal oficiální první ročník zařazený do kalendáře Klubu českých turistů. Pochod se pořádá třetí sobotu v září.

Pochod Praha – Prčice

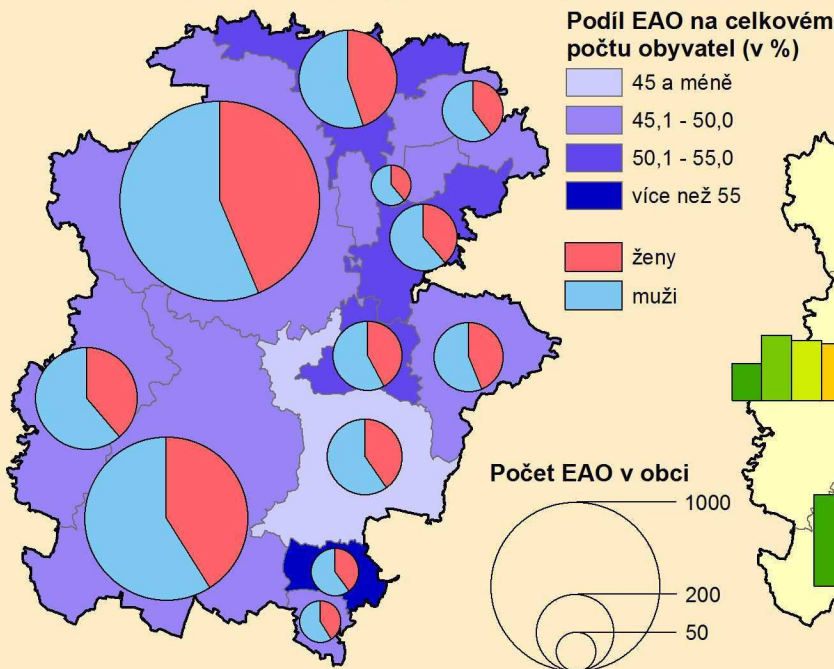
Tento slavný pochod se šel poprvé 17. dubna roku 1966. Původním záměrem prvních pochodníků (bylo jich 469) bylo překonat vzdálenost 100 tisíc loktů českých. V naší době se jedná o nejmasovější dálkový pochod s nejdelší nepřerušovanou tradicí. Pochodníci v cíli získávají botičku. Jedná se o suvenýr, který kdysi nahradil stužku. Rekord v počtu pochodníků pochází z roku 1981, kdy jich k Prčici kráčelo úctyhodných 35 732. V současnosti existuje cca 20 variant tras, z nichž některé jsou určené i cyklistům. V květnu roku 2015 se půjde jubilejní 50. ročník pochodu.

Greenways Čertovo břemeno

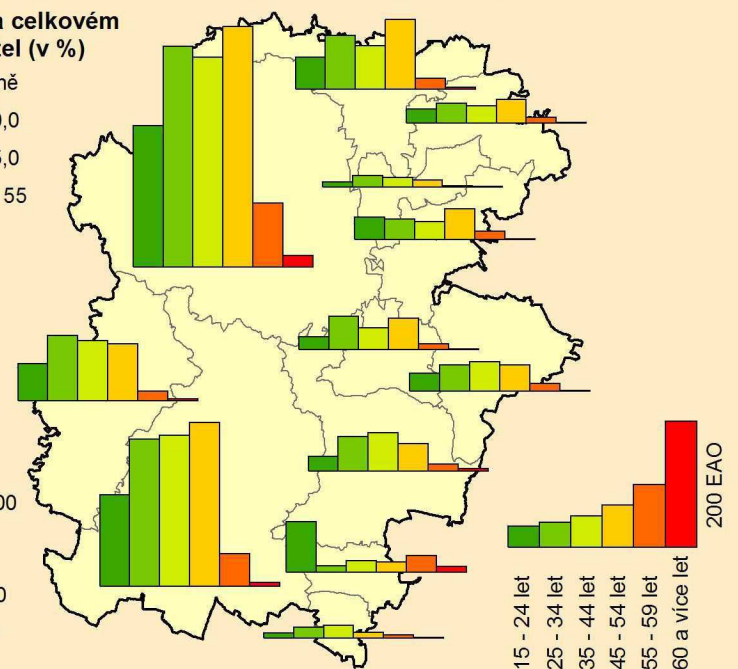
V návaznosti na mezinárodní zelenou stezku Greenways Praha – Vídeň vznikly místní zelené stezky zpřístupňující turistům atraktivní místa našeho mikroregionu. Tyto stezky jsou složeny z cykloturistických tras, zimních běžeckých stop, pěších turistických tras, naučných stezek, lesoparkem Městské sady Jistebnice a mnoha dalšími.

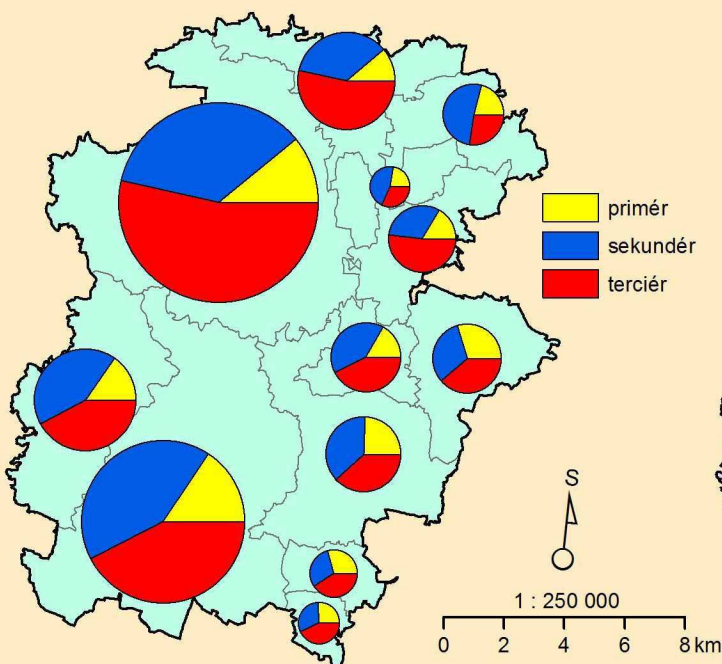
Ekonomicky aktivní obyvatelstvo (EAO)

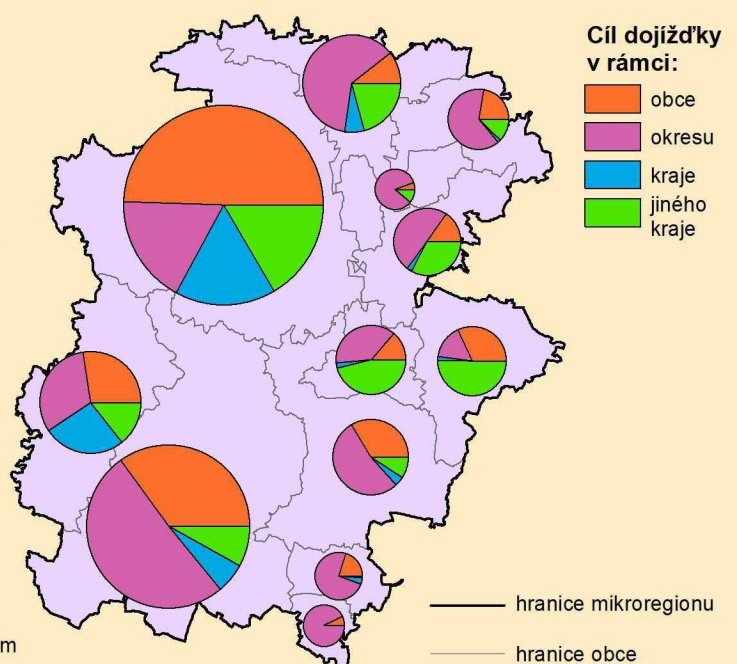
Věková struktura EAO

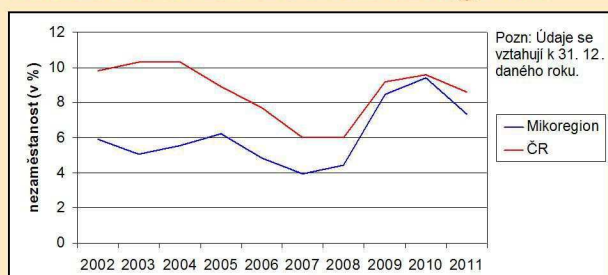
Podíl EAO v sektorech hospodářství

Vyjíždějící do zaměstnání podle cíle dojíždky

Nezaměstnanost v mikroregionu

Míra nezaměstnanosti v obcích mikroregionu je dlouhodobě poměrně příznivá. Graf ukazuje míru nezaměstnanosti mezi roky 2002 a 2011. Z něj je patrné, že nezaměstnanost byla v tomto období bez výjimky nižší, než průměrná nezaměstnanost v ČR. Nejvyšší nezaměstnanost byla zaznamenána v roce 2010, kdy vrcholila krize. Na úrovni obcí se s nezaměstnaností nejvíce potýká Borotín, kde průměrná nezaměstnanost za toto období činila 12,8 %. Naopak nejlépe je na tom Smilkov s méně než 3% nezaměstnaností. Podobně nízké hodnoty vykazují i další obce v rámci ORP Votice.